

Têkoşîna li dijî tecawizê...

Ew ê hîn pîr tişt bêñ gotin. Divê bê gotin jî. Kes bêdeng nemîne. Dê rojnamevan li gorî rengê xwe/sekna xwe mijarê bigirin dest, dozger li gorî pergala xwe, malbat li gorî hişmen-diya xwe, civat li gorî têgihîştina xwe, heta fail jî li gorî xwe... Munewer Azizoglu Bazan / R.2

Têkilîya bîr û çandê

Bi salan civaknas qala 'bîrî' bi taybetî ji bo kesan kirine lê belê piştî xebatên Maurice Halbwachs bîr bi civakê re hatîye nasîn... Ger em bixwazin 'bîra çandî' yan jî ji zargotinê fêm bikin divê em 'bîra civakî' binasin...

Nesibe Guneyli / RÜPEL- 8

Ber dikanê...

Em hemû qîzên xama ne, kelekela me ye, pir tepirta dilê me ye. Her yek ji me di dilê wê de şêrek vesartî heye. Îca ne bi xêr, di nav malen me de ne kanî hene, ne jî çemek dikise. Kanîya herî nêzîk saetek e...

Kewê Redkan / R.10

Rojnameya
Heftane

www.xwebun.org

xwebûn

7-13 İlon 2020

Hejmar: 38

Buha: 4 TL

rojname@xwebun.org

Bêyî Pêjna te û Berfwerîn

Du pirtûkên helbestan ên nû li pirtûkxaneya kurdî zede bûn. Weşanxaneya Belkiyê pirtûka Rizoyê Xerzî ya Bêyî Pêjna Te û pirtûka Rênas Jîyan Berfwerîn çap kirin. Pirtûka helbestan Bêyî Pêjna Te berhema Rizoyê Xerzî ya sêyemîn e. Pirtûk 96 rûpel e û di pirtûkê de derdora heftê helbest hene lê mirov dikare wiha jî bêje ku helbesteke ji heftê beşan pêk tê, ji ber ku tev bi sernavê Bêyî Te hatine nivîsin...

RÜPEL-II

Divê CPT û DMME bi erka xwe rabin

Metîrsiya Kovîd-19'ê ya li girtîgehan, mafê darzandina adilane û parastinê, tecrîd û binpêkirina mafêni li girtîgehan di rojevê de ne. Li aliyeikî piraniya civakê li benda çareserkirina van pirsgirêkan e, li aliye din ev pirsgirêk her diçe dijwartir dibin. Rêveberê MED TUHAD-FED 'ê û endamê komîsyona girtîgehan a Ko-

meleya Hiqûqnasêni bo Azadiyê parêzer Yûsûf Çakas rewşa li girtîgehan nirxand. Çakas destmîsan kir ku rewşa girtî û hukumux-warâniyê ya malbatên girtî û hukumxwaran a medê pirsgirêk bêñ çareserkirin. Çakas dibêje pêwîst e saziyên navneteweyî li ser van meseleyan bisekinin... Hêvpeyîna Felat Niştiman - R.4

Amedê dabeş dîkin!

Bajarê Amedê ku li ber dilê kurdan gelek şîrîn e û weke paytexta Kurdistanê tê qebûlkirin, ji bo rantê û politîkayê ewlehiyê di hedefa dewlet û hikûmetê de ye. Piştî rûxandina Sûrê niha jî tê armancikirin ku Amed bi tevahî bê dabeşkirin û bi hêsanî bê kontrolkirin... Di bin navê nûkiranina rêya trêne ya di nav Amedê re derbas dibe de, dixwazin bi dîwarekî bi qasî 2 metreyan bilind navenda Amedê dabeş bikin... RÜPEL- 3

Ristemê Zal kî ye?

Tirkîye de hetê dewlet û camerdan de şerêko bêhempa serê cinîyan de dest pekerdo û roj bi roje hîna zêdetir berdevam keno. Polîtîkayêko taybet her cayê Tirkîye de serê cinîyan de yeno ramitene. Cinî her roja bîne bi destê camerdan şîddet û zilm vînenê, yene tacizkerdiş, tecawizkerdiş û kişîş. Ganî derheqê çîyo ke serê ma cinîyan de qewimîyenê, tespîeko net bero kerdiş... Semra Turan / RÜPEL - 9

Qebûlkirina statuya Şengalê yan..!

Dema navê Şengalê tê gotin, trajediya mezin, Fermana 73'an a di serê civaka êzidî de pêk hatî bîra mirov... Her kes vê rastiyê baş dizane. Ji bo ku ev civak ji aliye feraseteke serdest û derveyî dihat birêvebirin bi komkujiyan re rû bi rû ma... Ji bo wê yekane rêya ku ev statuya li Şengalê bi pêş ketî mayînde bibe, hevgirtin û tifaqa pêkhateyê herêmê û bi taybetî jî ya civaka êzidî bi xwe ye... Mem Avba / R - 6

Felemez Ulug
PKK hincet e
Rûpel - 7

Cemîl Oğuz
Licey de cirê dewicî
jobînan kişenê?
Rûpel - 9

Egit Yazar
Embara bokêñ kurdan;
Kela Rebetê
Rûpel - 12

Qad û dem cuda bûn lê armanca wan yek bû

Navenda Nûçeyan

Di nav civakan de her çiqas zanist, teknoloji, muhendisî, matematik, siyaset, filozofî û hwd. wek qadêm mîrân bêñ dîtin jî di dîrokê de gelek jin hene ku di van qadan de navê xwe bi tîpêñ zêrîn nîvîsandine.

Di wekî her qadêñ jiyanê di van qadan de jî jin li dijî zîhniyeta mîr ku jinan an bi temamî nedidîtin an jî kêmê xwe dîdîtin li ber xwe dan û bi têkoşîna xwe jî jinêñ piştî xwe re bûn mînak.

Em dikarin bi çend mînakan behsa jinêñ ku bi xebatêñ xwe derbasî dîrokê bûne bidin.

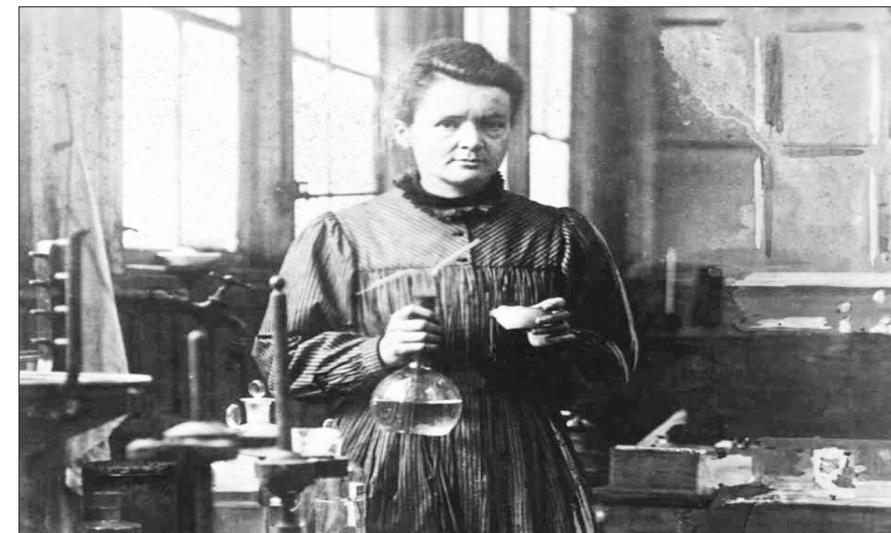
Programkara kompîtûrê

Ada Lovelace ku di sala 1815'an de li paytexta Îngilistan Londonê hat dinê û navê wê yê rastîn Augusta Ada Byron e, li cîhanê yekemîn programkara kompîtûrê tê zanîn.

Lovelace li Zanîngeha Cambridgeyê bi profesorê navdar ê matematikê Charles Babbage re di qadêñ matematik û mantiqê de gelek xebatêñ girîng kirine û bi serkeftina xwe ya di qada matematikê de bala mîsteyê xwe kişandiye.

Lovelace di sala 1842-1843'yan de makeleya Luigi Menabrea yê muhendisî artêşâ Italyayê bû ku li ser motoran nîvîsandibû, bi zêdekirina zanînê xwe werger kir. Ev zanînê wê ku wek yekemîn bernameya kompîtûrê tê pînasekirin, yekemîn algorîmaya ku dê ji aliye makîneyan ve bê dîzaynkin dihewand. Xebat û nîşeyen Lovelace di dîroka programkariya kompîtûrê de bû xwedî cihekî girîng.

Charles Babbage yê li Cambridgeyê bi Ada Lovelace re xebat dikirin,

jî ber qabiliyeta matematikê ya Lovelace bi navê 'Sérhbaza hejmaran' xîtabê wê dikir û xîtaba wî bi vî awayî derbasî dîrokê bû.

Di oxira zanistê de...

Fîzikvan û kîmyager Maria Skłodowska ku bi eslê xwe fransî ye û wek Madam Curie tê nasîn (1867-1934) di qada zanistê de yek jî jinêñ pêşeng e.

Curie ku di qada radyoaktîvîteyê de dixebeitî û bi xebatêñ xwe pêşengî jî fizika kerîyan şesan a atomê re kirî, di destpêka sedsala 20'emin de di ceribandinê xwe yên elementa uranyumê de zêdekirina fealiyeta parçîka şesan a atomê kişf kir. Ü bi vê kişfîri xwe derbasî dîrokê bû.

Bi van xebatêñ xwe re Curie di sala 1903'yan de di qada fizîkê de û di sala 1911'yan de jî di qada kîmyayê de layiqê Xelatêñ Nobelê hat dîtin. Bi vê re Curie hem bû jina yekem ku Xelata Nobelê girt hem jî di heman demê de bû jina yekem ku cara duyemîn vê xelatêñ girtiye.

Di heman demê de Curie tev li Konferansa Solvay bû ku sê salan carekê pêk dihat û fizîkvan û kîmyagerên navdar ên cîhanê tev lê dibûn. Ji ber vê yekê bû jina yekem ku tev li vê konferansê bûye.

Curie di dema xebatêñ xwe de ji ber zêde bi radyasyonê re rû bi rû ma ji nexweşî pençeşêre canê xwe ji dest da. Ji ber vê yekê Madam Curie wek 'Jina ku di oxira zanistê de canê xwe ji dest da' derbasî dîrokê bû.

Barre Sinoussi

Jina zanist a fransî Françoise Barre Sinoussi bi kişfîrinâ HIV'ê ya dibe sedema nexweşî AIDS'ê derbasî dîrokê bû.

Barre Sinoussi di sala 1983'yan de di nav koma ku ji bo lêkolinkirina mîkrop ango vîrûsek dibe sedema nexweşî AIDS'ê hatîbû avakirin de cih girt û tenê di nav du hefteyan de ev zanîna xwe piştarst kir.

Ev vîrûs jî ber xîsardayîna pergala parastina laşê mirovan navê 'human immunodeficiency virus (vîrûsa kîmaniya pergala parastina mirovan)' yanî HIV hat dayîn.

Her wiha Barre Sinoussi bi vê kişfa xwe di sala 2008'an de li kategoriya fizyolojiyê ango tibê de Xelata Nobelê girt.

Rita Levi Montalcini

Lêkolînvanâ tibê Rita Levi Montalcini ku di sala 1909'an de li bajarê Turîn ê Italyayê hat dinê, bi kişfîrinâ faktora mezinbûna tûrê re gelek xebatêñ li ser pêşketina pergala tûrê û cudabûnê wê kirine.

Simone de Beauvoir

Levi Montalcini ku ji ber kişfa xwe ya 'faktorê mezinbûna tûrê' Xelata Nobelê ya Fizyolojiyê ango tibê girt, di 103 saliya xwe de canê xwe ji dest da.

Her wiha Levi Montalcini ku bi xebatêñ xwe yê zanistê tê nasîn, ji ber gihiştina 100 saliya xwe bû xwedî nasîna mirova zanista yekem a Xelata Nobelê.

Amelia Earhart

Amelia Earhart jina pîlot a yekem e ku bi balafrî Antlantîkê bi tena serê xwe derbasî kirîye. Eart-hart li eyaleta Kansasê ya Amerîkayê hatîye dinê. Wekî jineke wêrek di qada hewavaniyê de gelek rakoran şikandîye û bi van rekoren xwe jî zîhniyeta mîr ku digot tu nikare vî karî bike re bû bersiv.

Balafrî Earhart di dema rîwîtiya ber bi Girava Howlandê de li ser Oqyanûsa Pasifîkê winda bû û tevî hemû xebatêñ lêgerînê jî ci ew ci jî balafrî wê nehatin dîtin.

Ji ber vê yekê Amelia Earhart ku di 2'ye tîrmeha 1937'an de winda bibû, di 20'ye hezîranâ 1938'an de mirî hat îlankirin.

menteri di nav jinan de belav bibe û jin jî bikevin nav parlamentoyê xebîtiye. Di Partiya Karkeran û Lîbarelan de ji bo jin bikevin parlamentoyê gelek xebat kirine û di nav du salan de gelek jin kirin parlamentoyê.

Astor her çiqas bi demê re bi dîjberiya xwe ya komunîzmê û ci-hûyan hatîbe nasîn jî wê navê xwe wek jina yekem ku ket parlamentoya îngilîzan li dîrokê nîvîsand.

Benazir Butto

Serkdewleta yekem a jina misilman e û du caran serokdewletiya Pakistanê kir.

Butto di nav misilmaman de tabuyek serobino kir û bi vî awayî navê xwe li dîrokê nîvîsand.

Butto ku ji ber rewşa siyasi 8 salan li sîrgûnê jiya, di sala 2007'an de tevî hemû gefen El Kaideyê dîsa ji bo tev li hilbijartina serokdewletiyê bibe di 18'ye cotmeha 2007'an de vedigere Pakistanê. Butto roja vegera xwe ya ku ji aliye alîgirêñ xwe ve bi kîfxweşî hat pêşwazîkîrin, dibe hedefa suîkasteke bom-bevî. Di wê êrîşa suîkastê de 130 kesan canê xwe ji dest dan.

Butto di 27'ye kanûna 2007'an de di mîtinga xwe ya hilbijartîne de bi suîkastekê hat kuştin.

Ji bo heman armancê

Ev jinê ku me qala kurtejiyana wan û xebatêñ wan kir, her çiqas qad û demêñ cuda de jîyabin jî ji bo heman tişî têkoşiyane. Van jinan di qad û demêñ cuda de li dijî zîhniyeta mîr ku li her qada jiyanê jinan tune dihesibînin li ber xwe dan û mohra xwe li gelek xebatêñ girîng dane.

rewşa têdeyi xelas dîkin. Peşî li (xwe) kuştinê tê girtin.

- Ji bo bidawîanîna çanda tecawizê dîvî berpirsiyar bêñ cezakirin. Bi dari-zandin û mehkûmkirina tawanbaran civak çanda tecawizê wek sûc dibîne û dipejîrîne. Darizandin bi tena serê xwe çanda tecawizê ji holê ranake, li gel vê dîvî hemû sazî û dezgehîn fermî ji vê hişmendiyê bêñ rizgarkirin û li gorî esasa wekheviya zayandan jî nu ve bêñ sazûmankirin.

- Nerazîbûna xwe ya li dijî çanda tecawizê û şîdetâ li ser jinê nişan bidin: jin li her derê civakê, li ser kolanan, li mal, li kar leqayî şîdetê tê. Ev sûc pîrî caran li pêş çavêñ dehan kesa tê kirin û súcdar heta bêyî bireve, di réya xwe de dimese diçê. Súcdar wêrekiya xwe ji bêdengiya civakê digire. Nerazîbûn dê súcdarî bixe nav fikaran.

- Zarokên xwe li gorî rîbâzân wekheviya zayandan mezin bikin. Wan bi dubendiyê çekirî û stereotipen zayendi perwerde nekin. Li hember dubendiyê li ser kolanan, li nav malê û civakê û li dîbistanê têbikoşin.

Di nîvîsa pêş de em ê li ser he-defen demkin/şenber û plansazkîrina wan biskekinin.

Biyan

Munewer Azîzoglu
Bazan

çend encamîn şenber jê derxin û dey-nin pêşberî civaka xwe û bi taybetî pêşberî jinê ciwan.

Êrîşa zayendperest a li dijî jinan li her derê cîhanê heye û ne tenê aîdê çand an jî heremekê ye. Lî jin vê êrîşa li gorî taybetmendiyen civaka xwe cuda cuda dijin. Wexta li hin deverên cîhanê jin bi kampanyayê wek 'me too', 'no means no', 'ni una menos' balê dîkişinîn ser iradeya jinê û bîryara wê ya azad, li hin deverên din jin li dijî súcdarkirina qurbanê ku dawiya dawi jinê wek texfîkar dibîne, têdîkîn.

Têkoşîna li dijî tecawizê dîvî li ser du milan bimeşe: yek jî dîvî hedefen demdirê bigire pêşîya xwe û hemî ci-vakê wek koma hedef bibîne. Anglo di vê plansaziyê de mijarêñ li jîr ku li gorî teorî û pratîkên tevgerên jinan hâtine rezekirin, dîvî bîn destgirtin:

- Sedemîn çanda tecawizê teşhîr bikin û red bikin; hişmendîya ku ser-

Têkoşîna li dijî çanda tecawizê demdirêj e (1)

desti û tundiyê 'nîr' û 'xurt', lawazî û bindestiyê 'jin' û 'keç' dibîne, sedema berdewamkirina çanda tecawizê ye.

- Bi rexne li mîrântiyê (û li jin-tiyê) binêrin, ka ev mîrate ji bo we têni ci wate ê; bi amûren xwe-re-neyi û axaftinê komî hewl bidin, mîrântiyê bi rîbazên femînîsti ji nû ve pînase bikin.

- Têgîhiştina xwe ya der barê çanda tecawizê de berfireht bikin; çanda tecawizê ne tenê destdirêj ye, bi gitşî hemî çalakiyên zîrbar li hember keçik û jinan, ên ku xweserî û azadiya wan jî wan distîn, tundiya li ser jinê, zewaca temen biçûk û ya bêdil, sun-neta jinan, qelen, tacîz û hwd, ev hemî mînakîn çanda tecawizê ne.

- Jinê súcdar nebînî; ne kinc, ne vexwarin, ne dem û cîhê ku jin lê ye, nikarin wek sedemî li bo çanda tecawizê bê dîtin û nirxandin. Ev nîrîn destdirêjye rewşa dike, jinê tawanbar

Tenê dîwar lê nakin...

Qedîrî Esen

Bajarê Amedê ku li ber dilê kurdan gelek şêrîn e û weke paytexta Kurdistanê tê qebûlkinin, ji bo rantê û politikayêne ewlehiyê di hedefa dewletê û desthilata AKP'ê de ye. Pişti rûxandina navçeya wê ya dîrokî Sûrê niha jî tê armancırın ku Amed bi tevahî bê dabeşkirin.

Ev yek bi destê Midûriyeta Hêrema 5' emîn a Rêyên Hesin a Dewletê tê kirin. Midûriyeta navborî, di bin navê nûkirin reya trêne ya di nav Amedê re derbas dibe de dixwaze bi dîwarekî bi qasî 2 metreyan bilind navenda Amedê dabs bike.

Armanc ne ji bo xêrê ye

Heke jê re nûkirin bê gotin gelo li navenda Amedê pêwistî bi nûkirineke bi vî rengî heye?

Teqez na. Lewre tişa ku tê kirin ne nûkirin tenê ji bo rant û politikayêne ewlehiyê astengkirin pêşveçûna bajêr e. Heke armanc nûkiribûna diviyabû ku destpêkê seferenê trênen bar bihatina rawestandin û ji navenda bajar bihatina derxistin.

Ji ber ku armanc ne ji bo xêrê ye, projeket baş ji bo nûkirinê ne-

Armanca lêkirina dîwarê reya trêne ya di nav Amedê re derbas dibe, ne tenê nûkirin e, di heman demê de ji hêla ewlehiyê ve kontrolkirina bajêr e. Divê siyasetmedarê kurd jî li gorî vê nêzî lêkirina dîwar bibin

hatiye amadekirin. Bi projeya heyî hemû rê û dirbê çûn û hatina mirovan a bi pêya tên girtin. Ev yek jî bandoreke mezin li ji-yana rojane ya nav bajêr dike.

Ewlehiya dewletê

Dîsa bi vê tê xwestin ku bajêr bi van dîwaran bê kontrolkirin û liv û tevgera li nav bajar li gorî daxwaza dewletê bê kirin. Çawa ku gelek reyên bejahîye ne ji bo welatiyan ji bo operasyonê leşkeri tê çekirin, ev dîwar jî ne ji bo ewlehiya welatiyan ji bo ewlehiya dewletê tê çekirin.

Bi gotineke din ev dîwar ne dîwarê xêrê ye. Divê ev ji aliyê herkesi ve bê zanîn û li gorî vê helwest bê nîşandan. Heke wiha nebe dibe ku pişti vê projeyê ji bo kontrolkirina bajêr hin projeyê din jî bikevin meriyetê.

Rê tê zexmkirin

Mînak beriya çend salan dema

ku Şaredariya Bajarê Mezin a Amedê di destê DBP'ê de bû, ji bo reya trêne ya nav bajêr projeket hatibû amadekirin. Li gorî vê projeyê dê reya heyî derketina derveyî bajêr û li her du aliyen rê dar bihatina çandin.

Dîsa ji bo parqên bi dîwar ên nav bajêr biryara hilweşandina dîwarên wan hatibû dayîn lê tişa tê kirin berovajiyê vê ye. Li şûna derxistina derveyî bajêr, reya heyî tê zexmkirin û bi dîwarên bilind rê û dirb li niştecihêñ bajêr tên girtin.

Daxwazên rêxistinê sivil û gel

Ji ber vê sedemê 21 rêxistinê sivil ên li Amedê li dijî projeyê derketin. Rêxistinan der barê mijarê de daxuyaniyê hevpar dan û xwestin ku proje demildest bê rawestandin û ji bo berdewamkirinê careke din bê nirxandin.

Her wiha rêxistinan pêşniyar kir ku seferen bar ên li ser reya trêne ya heyî bêñ rawestandin û ji bo van se-

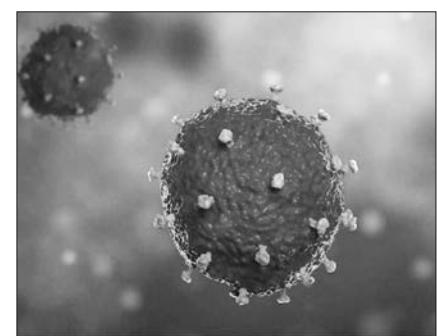
feran li derveyî bajar reyek nû bê çêkirin û reya heyî tenê ji bo rîwitiyê bê bikaranî.

Gelê Amedê jî li ser medyaya civakî li dijî projeyê derket û daxwaz kir ku li şûna betona heta 12 kilometreyan a li her du aliyen rê, dar bêñ çandin. Ev bertek û daxwaz di cih de ne û heta pêkanîna vê jî divê şopandin bê kirin.

Divê armanc bê teşhîrkirin

Parlamenterên HDP'ê yên Amedê Garo Paylan û Semra Guzel jî projeyê birin rojeva meclisê daxwaza rawestandina projeyê kirin. Lî li gorî min tenê daxwaza rawestandinê ne bes e. Divê ji hêla siyasetmedarê kurd ve armanca dewletê ya nûkirina rê jî bê teşhîrkirin.

Pişti van hewldanê rêxistinê sivil û HDP'ê Wezareta Ragihandin û Binesaziyê ya Tirkiyeyê projeyê da rawestandin lê ev nayê wê wateyê ku wê careke din proje neyê berdewamkirin.

Vîrûsa koronayê li her tax û gundî belav bûye

Ray li vîrûsa koronayê ku dawiya sala borî peyda bû, nabê û her roja derbas dibe hê bêtir mirov pê dikevin û jiyana xwe ji dest didin.

Li seranserê cîhanê hejmara kesen bi vîrûsa koronayê ketine bi seriya 26 milyon kesan ket. Hejmara kesen pê jiyana xwe ji dest didin jî nêzî milyonek bû. Welatên ku herî zêde mirov bi vîrûsê dikevin û pê dimirin Amerika û Brezilya ne.

Li Tirkîye û bakurê Kurdistanê jî li gorî daneyên fermî yên hikûmetî de seriya 270 hezar kesi de mirov bi vîrûsê ketine û zêdetirî 6 hezar kes jî pê mirine.

Hikûmeta AKP-MHP'ê ji ber fikarîn aborî, daneyên rast ên vîrûsê ji raya gişî vedişere. Di rojên dawîn de li gel vesartînê jî zêdebûna hejmara pêketiyê vîrûsê û kesen pê dimirin, di daneyan hikûmetî de jî xwe da der. Wezîrê Tenduristiyê yê Tirkîye Fahrettin Koca, ragihand ku ji ber zêdebûna bi lez a pêketiyan li gelek bajaran pirsgirêkên nexweşaneyan derketine.

Bi taybeti jî pirsgirêka nexweşaneyan li bajaren bakurê Kurdistanê heye. Li bajaren Bakur piraniya pêketiyê vîrûsa koronayê bêyi ku bêñ tedawîkirin ji ber derê nexweşaneyan têñ vegerandin. Ji ber vê yekê jî nexweşî belavî her derî bûye.

Li bakurê Kurdistanê tu tax û gundekî ku virûsa koronayê derbas nebûbe nemaye. Her roj li tax û gundan agahiyên mirina welatiyan têñ.

Li gel vê rewşa kambax jî xem-sariya dewletê ya li hemberî kurdan didome û bergirîyen ku ji aliyê rêxistinê tenduristiyê û gel ve têñ xwestin nayê girtin.

Li bajaren Tirkîye jî rewş ji bajaren bakurê Kurdistanê pir cuda nîne.

Herî dawî hat ragihandin ku serokwezîrê berê yê Tirkîye Bînalî Yildirim û hevjîna xwe Semîha Yildirim jî bi vîrûsa koronayê ketine.

AMED

Hem tecawizkar hem jî êrîşkar in!

Navenda Nûçeyan

Zihniyeta tecawizkar û kujer a dewletê, ji ber kiryarê wan, tecawizkar û kujerên jin û zarokên kurd xelat dike. Polis û leşkerên tecawizkar bi saya vê zihniyete, ne têñ darizandin û ne jî têñ girtin.

Herî dawî jî li navçeya Qubînê ya Îlîhî çawişê pispor Mûsa Orhan dest dirêjî keça ciwan îpek Er kîribû. Pişti vê dest dirêjîye Er hewl dabû dawî li jiyana xwe bîne û li nexweşaneya ku lê tedawî didit ji-yana xwe ji dest dabû.

Çawişê tecawizkar Mûsa Orhan

pişti vê yekê ji ber bertekêñ zêde yên li hemberî dewletê hatibû binçavkirin û girtin. Lî ji ber xwedîderketina lê ya Wezîrê Karêñ Hundir ê Tirkîye Suleyman Soylû, tecawizkar Mûsa Orhan, hat berdan.

Atay kir hedef

Ev hem di nav kurdan de hem jî di nav raya gişî ya Tirkîye û bû sedema bertekêñ mezîn. Gelek derdorîn cuda der barê mijarê de daxuyanî dan û bertek nişanî xwedîderketina Soylû ya ji bo Mûsa Orhan dan.

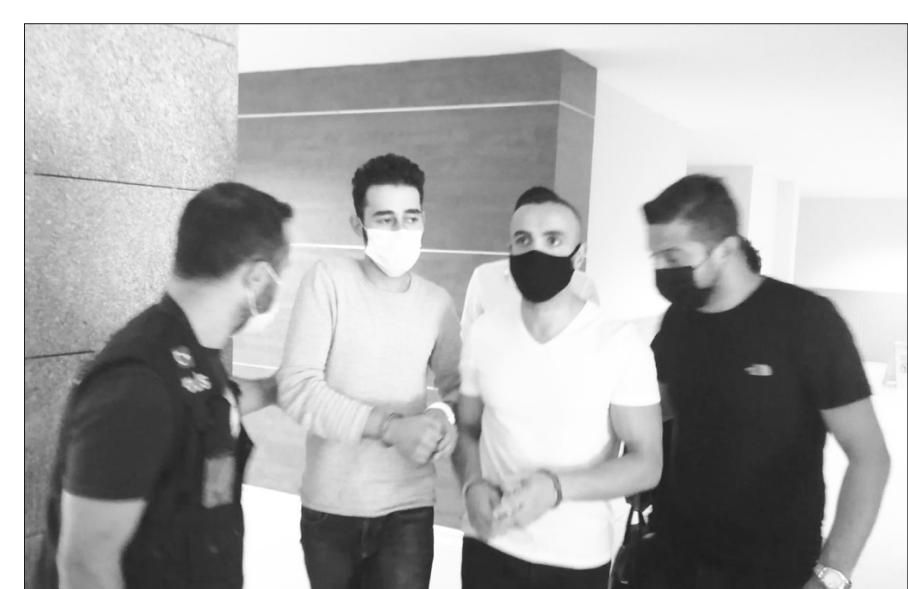
Yek ji van kesan jî Alîkarê Serokê Gişîtê yê Partiya Karkeran a

Tirkîye û Parlamentê Hatayê Bariş Atay bû. Atay, li ser hesabê xwe yê medyaya civakî bertek nişanî Soylû da û got ku tecawizkar diparêze.

Soylû xwe li vê rexne û berteka Bariş Atay, ranegirt û Atay kir hedef. Pişti hedefnişandina Soylû bi çend saetan Bariş Atay, li navçeya Kadikoyê ya Stenbolê bi êrîşke fi-zîkî re rû bi rû ma.

'Soylû aliyê tecawizkaran e'

Di serî de HDP û CHP geleke partiyenê muxalefetê bi awayekî tund bertek nişanî Soylû dan û gotin ku li şûna wezîrtiyê seroka-

tiya mafayayê dike.

Bariş Atay jî destnîşan kir ku Soylû li hemberî keça ciwan îpek Er li aliyê çawişê pispor ê tecawizkar Mûsa Orhan e û got ku wê dev

ji têkoşîna xwe bernede.

Li gel ku destpêkê êrîşkar neha-tin binçavkirin jî pişti çend rojan ji ber bertekêñ zêde 3 kes ji ber êrîşke hatin binçavkirin û girtin.

XWESTEKA CIVAKÊ PÊKHATINA EDALETÊ YE

Divê CPT û DMME bi erka xwe rabin

→ Felat Niştiman

Metirsiya Kovîd-19'ê ya li girtîgehan, mafê darzandina adilane û parastinê, tecrîd û binpêkirina mafêni li girtîgehan di rojevê de ne. Li aliye kî piraniya civakê li benda çareserkirina van pirsgirêkan e, li aliye din ev pirsgirêk her diçe dîjwartin dibin. Rojnameya me van mijaran bi rîveberê MED TUHAD-FED 'ê (Federasyona Komeleyen Hiqûq û Piştevanîyê ya Malbatên Girtî û Hukumxwaran a Medê) û endamê komîsyona girtîgehan a Komeleya Hiqûqnasen ji bo Azadiyê parêzer Yûsûf Çaqas re gotûbêjî kir.

Li gor agahiyên der barê girtîgehan de, ji ber kêmâsi û pasgukirina bergirîyan, Kovîd-19 her diçe li girtîgehan belav dibe. Ji bo vê mijarê dikarî ci bêjî?

Niha beriya em vê mijarê binixînin, divê em bi kurtî behsa pêvajoya Kovîd-19'ê ya ji meha adarê û heta roja me ya îro bikin. Despêkê dema li girtîgehan bergirî hatin wergirtin, me piştigirî da wan bergirîyen ji bo tenduristiyê. Divê li girtîgehan Kovîd-19 belav nebûya. Wek li gelek deverên cihanê me destpêkê got divê hemû girtî û hukumxwar bêyî şert û şırût bi awayekî werin berdan. Me got ku metirsiyeke kûrewî, metirsiya şewbê heye; di van şert û mercan de mayîna girtîyan a li girtîgehan ne rast e. Piştre ev daxwaz pêk nehat, hin tedbîr hatin wergirtin lê divê ev tedbîr veneguheziyana tecrîdê. Dema me li ser vê mijarê nîqaş dikir, helwesta gişti ya li ser mijarê ev bû; gotin ew ê tedbîran bigirin lê bi xemsarî nîzî vê mijara gîring bûn.

Destpêkê hejmara nexweşen bi şewbê aşkera dikirin. Daneyen girtî, hukumxwar û karmendên bi Kovîd-19'ê diketin digotin lê paşê me dît ku wezîr êdî dev ji van daxuyaniyan berda. Niha wezîr li ser vê mijarê daxuyanî nade lê em bixwe dizanin ku pêketiyen vîrûsê hene. Hem karmend hem jî girtî û hukumxwar bi şewbê ketine. Karmendên girtîgehan ji me re dibêjîn lê der barê vê de daxuyeniyeke fermî tune ye. Em dikarin bêjîn, li her derê heye. Em niha nikarin statistikê derxin û bêjîn ku ewqas girtî û karmend bi şewbê ketine. Em dizanin ku bergirîyen heyi tevî ku vediguhezin tecrîdê ji nikarin pêşî li vê şewbê bigirin. Ev tiş li ber çavan e. Şewb geleb berbelav bûye. Êdî civak jî dizane nexweşî di çi astê de ye. Em disa têr serî, em dibêjîn bergirîyen we pêşî li vê şewbê negirtin û nagirin. Çareseriya esas ev e ku divê girtî û hukumxwar ji ber şewba Kovîd-19'ê demîdest werin berdan. Qanûna infazî derket lê me dît ku ev negîşt tu encamekê.

Piraniya van girtîyan, girtîyen siyasi ne yan ên edî ne?

Piraniya wan edî ne. Girtîyen siyasi, pir kêm ji wan ji vê qanûne iştifade kirin.

Li ber destê we dane hene?

Li ber destê me hejmarek tune ye. Çawa jê iştifade kirin? Hin girtîyên temenê wan di navbera 15-18'an de bûn hatin berdan. Ji girtîgehan ku girtîyên siyasi li wan in, ji her girtîgeh du-sê girtî hatin berdan û ji hin girtîgehan kesek jî nehat berdan. Çimkî li hin girtîgehan tenê hukumxwar hene, hukumxwarêñ kevn ên 20-25-30 sal in hatine girtin. Rewşa gişti bi vî rengî ye. Bi gişti dema em li rewşê dinêrin bandoreke erêni ya bergirîyan jî çênebû. Jixwe daxuyanîbi pîr û pergäl jî nayêن dayîn.

Di vê mijarê de pêşniyara te ji bo çareseriye ci ye?

Pêşniyara min, çawa ku li gelek welatên din hatiye rojeyê; hemû rîexistinê civakî yên sivil pêşniyari dikin; malbatêñ hemû girtî û hukumxwaran û her wiha civak dixwaze û diyar dike, divê girtîgehan ji ber Kovîd-19'ê bêñ valakirin.

Parêzer Ebrû Timfîk a bi daxwaza darazandina adilane ketübî greva birçîbûnê, canê xwe ji dest da û greva parêzer Aytac Unsal jî hê didome. Hem wek parêzer hem jî wek sazî hûn ji bo vê rewşê ci dibêjîn?

Di rewşen wiha de nêzîkatîya me ya gişti ji bo jiyandinê ye. Divê felsefeya me li ser jiyandinê be. Li hemberî hemû hişmediyên kuştin û tunekirinê helwesteke me heye. Li vê derê em behsa parêzeran dikin ku ji bo bi awayekî adilane bêñ darizandin xwe dane ber mirinê. Tenê ne ji bo xwe, ji bo hemû cavakê darizandina adilane dixwazin. Heger parêzer ji bo darazeke adilane bedena xwe didin ber mirinê, divê em bi rastî bizanibin ku pirsgirêka daraza adilane heye. Divê ev pirsgirêk bi lezgînî bêñ gotûbêjîkirin û werin çareserkirin lê hevaleke me ya parêzer canê xwe ji dest da û rewşa hevalê me yê din jî ne baş e. Divê teqez daraza adilane bê sazkirin.

Bila herin bi malbatêñ girtî û hukumxwaran re anketan çêbikin. Gelo wê çend kes bêjîn bi adilane hatine darizandin? Bila vê pirse ji civakê bixwe ji bikin. Dema em vana hemûyan tînin ba hev, mirov dibîne ku li holê pirsgirêkeke mezin heye. Cihê ku em lî ser rê û rîbâzên nû biaxîvin û çareseriye pêk bînîn, her diçe rewşê xirabir dikin û dixitimîn. Divê hiqûq ji bo civakê be.

Bi te vê rewşa niha û pergala hiqûqê ya heyi dikare bê domandin?

Rewşa niha nikare bê domandin. Çima? Te dî gelek darizandinê berê bi dek û dolaban, bi delîlên sexte, bi şahidîn veşarı hatibûn kirin. Jixwe pergela hiqûqê nikare bi vî awayî bidome. Heger baweriya civakê ji daraz û hiqûqê nemabe ev pirsgirêka me ye. Esasen hiqûqê nayen bicihkirin. Divê herkes bi awayekî adilane bê darizandin. Mafêñ daraza adilane û parastinê

yên herkesî ne.

Bi desthilata AKP'ê re hejmara girtîgehan zêde bû û hê jî têr çêkirin. Li gorî daneyen li ber destê we, çend girtîgeh, girtî û hukumxwar hene?

Nîzî 400 girtîgehan hene. Berî qantûna infaza cezayan beriya pandemiyê nîzî 300 hezar girtî hebûn. 70-80 hezar kes hatin berdan. Niha zêdetirî 200 hezar mirov hê jî di girtîgehan de ne. Di 14 salen dawîn de 178 girtîgehan hatine çêkirin. Ev yek nişan dide ku di warêñ darizandina adilane, mafê parastinê, azadî, ewlehiya kesan û azadiya wan de paşveçûneke berbiçav heye. Ez mînakeke şenber bidim. Di sala 2013'an de li gorî qanûna 911'ân hemû xwepêşandan û meş ên bêyî tundiyê ne sûc bûn; iro jî daxuyaniyeke çapemeniyê dibe sûc û ceza tê birîn. Ji 2013'an heta 2020'an pergala hiqûqê guherî. Ji xeta azadîxwaz ber bi xeta ewlekariye ve çû. Niha hiqûq li gorî pêvajoyê tê nirxandin. Hiqûq li gorî rewşê biguhere em nikarin behsa azadiya fikri û nêzakatiyeke azadîxwaz bikin. Jixwe dozên li siyasetmedaran hatine vekirin sôret in. Siyasetmedar xwedî mafê rexnekirinê ye. Ev şerî di navbera xeta azadîxwaz û xeta ewlekariye de ye. Wiha bidome wê hejmara girtî û girtîgehan hê jî zêde bibe.

Niha çend girtî û hukumxwaran bi nexweşîyen giran hene? Ji bo berdana wan xebatên we ci ne û divê ji bo vê gel, partiyen siyasi, saziyên sivil ci bîkin?

Divê em mafêñ nexweşan û mafêñ tenduristiyê bi hev re binixînin. Li gorî peymanen navneteweyî, destûra bingehîn û qanûnan, girtî tenê nikarin mafekî bi kar bînîn; ji bilî mafê geşt û gerê xwedî hemû mafan in. Em rewşa girtîgehan û metirsiya Kovîd-19'ê bidin ber çavan, ne pêkan e girtî li girtîgehan bitendorist bîmîn. Divê em qebûl bikin ku hemû kesen li girtîgehan nexweş in! Li girtîgehan şert û mercen bitendorist tune ne. Kî ne nexweşen rewşa wan giran? Ew nexweş in ku saziya tiba edî rapora nikare di girtîgehê de bîmîne daye wan. Saziya tiba edî rapor daye gotiye ev kes nikarin li girtîgehê bîmîn lê dadger dibêje ku heger ev kes derê wê bibe metirsi ji bo ewlehiya civakê. Ev jî heye, divê em bêjîn gelo saziya tiba edî rapor çiqas rast amade dike. Li gorî daneyen me nîzî 200 nexweşen nikarin li girtîgehê bîmîn hene. Ji bilî van nexweşen rewşa wan giran, bi hezaran jî kesen nexweş hene. Ango bêyî gotûbêjî li ser bê kirin, niha 200 kesen divê tavilê bêñ berdan hene. Divê edî ev pirsgirêk bê çareserkirin. Dema nexweş diçin nexweşaneyê û vedigerin girtîgehê, wan 15 rojan dikin karantînayê. Ji ber nikarin pêdiyîn xwe bi cih bînîn, ji neçarî hevalek wan jî li ba wan dimîne.

Nexweşen bi vî rengî hene ku saziya tiba edî gotiye dikare li girtîgehan bîmîne.

Yanî hûn dibêjîn saziya tiba edî biryaren adilane nade?

Erê. Biryaren adilane nade. Hin hevalen van nexweşan hene, tevî ku metirsiya Kovîd-19'ê heye dîsa jî li ba van hevalen xwe dimîn.

Demeke direj e li ser Abdullah Ocalan tecrîd heye. Herî dawî bi telefonê bi malbata xwe re axivîbû. Gelek saziyên sivil û partiyen siyasi dibêjîn, yek jî sedemên pirsgirêk heyi jî ev tecrîd e û heger tecrîd rabe geleksirgirêk dikarin bêñ gotûbêjî û çareserkirin. Herî dawî CPT'ye jî der barê girtîgeha Îmralyê de raporek belav kir. Tu ji bo vê mijarê ci dibêjî û divê ci bê kirin?

Divê ji aliyê hiqûqî û siyasi ve ev mesele bê gotûbêjîkirin. Girtî û hukumxwar divê hemû mafêñ xwe yên di çarçovaya qanûnan de bi kar bînîn. Dema em birêz Abdullah Ocalan di çarçovaya hukumxwarek de binirxînin, mafê wî yê axasta bi telefonê heye; mafê hevdîtina vekirî û girtî heye û mafê wî yê hevdîtina bi parêzeran re heye. Qanûnek taybet heye bêjî birêz Abdullah Ocalan nikare van mafan bi kar bînî? Na tune ye. Yanî em bêhiqûqîyê nîqâş dikin. Nasnekirina van mafan bêhiqûqî ye. Divê em rapora CPT'ye jî di vê çarçovayê de binirxînin. Di dawîya sala 2018'an de ji bo mafêñ qanûnî greva birçîbûnê hat kirin. Pişti demekî ev maf hatin dayîn lê piştre dîsa tecrîdî dest pê kir. Mafêñ girtî û hukumxwaran ci bin, ên birêz Ocalan jî ew in.

Dema hevdîtin pê re tên kirin, atmosferek germ û hêviyên çaresiyê çedîbin. Di 2013-2014'an de rewşeye wiha hebû. Bi her awayî bêhna hemû civakî derdikeve dema hevdîtin tên kirin. Em sazî û hiqûqnas tişten nû nabêjîn, ev hemû hatine gotin û gotûbêjîkirin. Rewşa girtî û hukumxwaran ji rewşa derve ne bêrî ye. Her du bi hev ve girêdayî ne. Divê em li ser rejîma infazaya cezayan bisekinin. Bi izolekirin û tecrîdî nikarin tu encamî bi dest bixin. Rewşa girtî û hukumxwaran pirsgirêka gişî ya civakî ye. Di vî warî de xwesteka civakî heye, divê ev pirsgirêk bêñ çareserkirin. Bi taybetî divê saziyên

navneteweyî li ser van meseleyan bisekinin û bi hestiyar tevbigerin. İro, pirsgirêkeke welatekî ya hemû cihanî ye. Cihan ne ya berê ye. Hemû pirsgirêk bi hev ve girêdayî ne. Li ku derê bêhiqûqîyek hebe, divê herkes dengê xwe li hemberî vê bilind bike.

Bi te saziyên navneteweyî rol û misyonen xwe tînin cih? Bi taybetî ji bo rakirina tecrîdî û mafê darizandina adilane dikarin ci bikin?

Di demeke nêzîk de wê serokê Em hiqûqnas dibêjîn ku DMME û CPT biryaren xwe naynîn cih. Di rewşa heyi de helwesta saziyên navneteweyî pir qels e. Heger iro tecrîdek hebe, para CPT'ye jî heye. Dikare ji bo çareseriye gav bavêje lê tiştek nake. Mesela heger hê jî Selahattîn Demîtaş di girtîgehê de be, para DMME'ye jî di vê de heye. Danekirinê curbicur ên pêkneanîna biryaren DMME'ye hene lê pêk naynî.

Çima pêk naynî?

Dema hat em ê bîbînîn. Wê bi xwe vê meseleye vebêjin. Heger kulfîn siyasi yên em di çapemeniyê de dibînîn tune bin, wê rexneyen tund bikin; lê heger kulfîn wan hebin wê ev dîsa pêk neyê.

Amadekariya saziyên hiqûqê heye ji bo vê serdanê?

Me bi reya çapemeniyê geleksirîn bêmaflî û bêhiqûqîyên heyi, listeyen girtîyên nexweş ragihandine. Jixwe haya van saziyan ji hemû pirsgirêkan heye. Saziyên sivil qels be jî peywira xwe anîne cih, hemû tiştî ragihandine. Edî maye li ser van saziyan; wê peywira xwe çiqas pêk bînîn em ê bîbînîn.

Herî dawî dixwazî ci bêjî?

Li Tirkîyê herkes dikare were girtîn û bikeve girtîgehê. Divê em bi vê rastiyê bîzanibin. Bi taybetî divê em helwest û pêkneanîn dozger, dadger û polîsîn demekî li ser darazê bûn, bînîn ber çavan û li rewşa wan a niha binêrin. Divê em meseleya darazê, li ser bingeha hiqûqê binirxînin, ne wek meseleyeke polîtik. Divê herkes, civak ji bo nexweşen di girtîgehê de hestiyar be; bi partiyen xwe yên siyasi û civaka xwe ya sivil ve.

Ristemê Zal kî ye?

Mem Farqînî

Gava demsal dibû dawiya payîzê, şêniyên gund tevan kar û xebatê xwe diqedandin. Û li benda zivistanê, li benda wan şevê dirêj diman. Ew ê ji pişti ew qas kar xebat û westandinê bêhna xwe bidana. Heta bihareke din wê hêdî hêdî amadekevira xwe bikirina. Dayika xweza heta careke din xwe komî ser hev bike, ew ê ji biketina nav şahiyê; kêfa rojê bêkar bikirina.

Demsala zivistanê ji bo gundiyan dibû destpêkê nû. Di van şevê zivistanê yên dirêj de, dihatin cem hev û heta derengiya şevê bi qerf û henekan, dem derbas dikirin. Ev tişt hemâ hemâ tim wisa bû. Jiyana rojane ji bi gelempêri bi vî awayî derbas dikirin. Vaye careke din zivistan bi hemû heybeta xwe li ser pişta hespa xwe rûniştibû. Bi çar gavkî ber bi wan ve dihat; ji bo were û li ser singa cihanê rûnê. Dengê lingê hespa wê roj bi roj nêz dibû.

Gundi ji di van şevê dirêj de hemâ hemâ her şev li mala gundiyelekî kom dibûn. Di van şebuhêrkan de dihatin ba hev. Carcaran li ser pirsgirêkîn gund, parvekirina agahiye kom, piranî ji ji bo şeveke xweş derbas bikin dihatin ba hev. Bi gelempêri di van şevê dirêj de lîstikîn wek diz û gundi, gustûk dilîstîn. Gelek caran ji ev şev bi çirok çîrçîrok, henek, qerf, mamik, bi pêşbazî û tiştîn din derbas dikirin.

Îşev wê civat li mala xalê Mehmûd kom bibûna. Xalê Mehmûd yekî xwîngerm û xweşohbet bû. Ji xeynî van şevê dirêj ji civata wî tim ges bû. Mêvan ji mala wî kêm nedibûn. Bi vê xweşhaliya xwe di nav şenîyan de ji xwe re ciyekî taybet çêkiribû. Loma ji gundiyan kî şîva xwe dixwar, bê sekîn radibû û ber bi mala xalê Mehmûd ve bi rî diket. Edî bi qasî nîv saetî saetek li ser şîvî derbas bibû. Ji niha ve hemû rihsipîyên gund û çend ji zarok li wê menzela mezin amade bûn.

Gava li ser pirsgirêkîn gund an ji di der heqê jiyana rojane de nîqaş dikirin, li gorî şevê din ev ji bo van zarokên biçûk dibû xedarî û bêrehmîyek mezin. De içar sihûd çawa li rûyê wan keniya. Hin zarokên biçûk bi destê bavê xwe digirtin û dihatin. Zarokêن hinek din mezin bûn ji bo alîkariya malbatê, hinek ji wan ji bo xwe wek endamên civatê bidin qebûlkirin dihatin. Bi gotineke din dixwestin şekalêن xwe têxin nav solêñ camêran. Loma di şebuhêrkan de dixwestin kom bibin. Ev tişt her çiqas ji bo alîkariya mazûvan be ji aliye din ji di aliye civakbûyînê de dibistanek mezin ji bû. Di van şevan de gelek tiştan hîn dibûn. Ev dibistan di heman demê de li cihanê dibistana herî kevin bû. Rêbaz û rêgezen vê dibistanê bi hezar salan berê ji aliye civaka xwezayî ve hatibû avêtin.

Menzela ku lê rûniştibûn bi dûyê titûna qaçax tije bûbû. Ji niha ve wisa bibû ku çav çavan nediditin. Ji alîkî ve çaya ku ji binxetê hatî, ji alîkî ve titûna xursê û gurmegurma soba êzingan... Îşev her tişt li gorî dilê mîvan û mazûvanan bû.

Piştî ku çaya xwe vexwarin qeder sündê Şikriyê kurê Selamo û du hevalên wî di destê wan de şenîyen tije mewij, nokên di nav sîlikê de hatine çêkirin, bastêq, kakîlêngûz û behîvan ketin hundir. Sêniyên di des-

tên wan de bûn bi awayekî hurmetkar danîn ber mîvanan. Xwelfankêni bi xweli û bacikêni cixareyan tije bûn vala kîrin û cûn ber deriyê menzelê li ser çokan rûniştin. Rûspî û sermiyanen gund ji di navbera xwe de xeber didan, carcaran ji destê xwe dirêjî şenîyen bimewij û behîvan tije bûn dikirin, diavêtîn devê xwe.

Bi têra dilê xwe çay vexwarin, mewij û kakilan xwarin. Edî herkes li benda ew saeta pîroz bûn. Ev kelecanâ wan tu car nedihat gotin. Lî belê te digot qey di hin tiştan de şenîyen gund di nav xwe de peyamek veşartî xistine meriyetê û li gorî wê tevdigerin. Îşev ji xuya bû ku yek ji wan şevan bû. Ew menzela ku dengê tu kesî nedigihîst û din, ji nişka ve ketibû nav bêdengîya mirinê. Ev bêdengbûn ji bo xalê Cemîl bibû nişaneyâ destpêka çiroka nîvcomayî. Wê serpêhatî ji nû ve dest pê bikira.

Gava bêdengbûn ji nişka ve dest pê kir xalê Cemîl ji ev fermana veşartî girt. Du – sê caran li ser hev bû kuxtekuxa wî. Beriya dest bi xeberdanê bike, wekî her carê qirika xwe paqîj kiribû. Hêdîka li derdora xwe mîze kir. Hemû çav li ser wî bûn. Li devê wî mîze dikirin. Tu kes nedixwest gotinê ku wê ji deva derkeve birevîne. Îşev wê dawî li çiroka xwe bianiya. Loma ji ji hemû wan şevê din baldartir bûn.

Xalê Cemîl ji di bin giraniya ve de çavên xwe li ser civata ku li menzelê amade bû gerand. Çavên wî hat li ser Şikriyê kurê Selamo sekinî. Şikri û hevalên wî li dawiya tevan, li ba derî, di nav pêlavân de rûniştibûn. Lî belê ji ber ku ewqas ji dil ji bo guhdarîkirinê xwe amade kiribûn te digot qey li pêşîya tevan rûniştîye. Xwe ji zû ve amade kiribû bo guhdarîkirinê.

Xalê Cemîl gava ev rewşa wî dît kîfxwes bû. Di dilê xwe de got; "Waye yê li pey me werin hene. Ev

çanda me ya qedim heta ku yek ji me hebe wê bidome. Ew ê ji nîşek bigihîje yeke din. Heke di demen pêş de ez ji hinek bi wî re eleqedar bibim, wisa bawer dikim ku di demen pêş de şagirtek baş wê ji wî derkeve."

Di bin giraniya çavan de cara dawî qirika xwe paqîj kir. Cixareya ku du deqe berê pêçabû pêxist û dest bi xeberdana xwe kir. Hevok yek bi yek ji deva derdiketin. Kîjan çirok dibû bila bibûya, navber li ku dabû ji bo xalê Cemîl ferq nedikir. Destpêk yek bû. Û waye dest pê kiribû. Bi wan hevokên xwe yên nemir wek ku xalîçokek hevrîşim hûr hûr birîse tevdigeriya.

Rojek ji rojan rehma xwedê li ser dayik û bavên hazir û guhdaran. Hebû tunebû, cengawerek bi navê Ristemê kurê Zal hebû. Ev cengawerek wisa bû ku nav û dengê wî li hemû cihanê belav bibû. Hemû kesan taybetiyek wî di xwe de didit. Wisa ku ji hemû cihana Rojhîlat ên bi nav û dengê wî nebihîstibûn, ên şerê di navbera wî û Tûraniyan de nîzanibû cenga, di navbera wî û kurê wî Sohrab de derbas dibû nîzanibûn, wan ji seriye kîşîn sîr ji nedîhesibandin.

Xalê Cemîl her ku xeber dida liv û tevergêr wî ji li gorî cengê an ji li gorî zehmetiyen ku rûbirû mabû di guherî. Ev tişt bandora xwe li ser gundiyan ku li wî guhdarî dikirin ji dida xuyakirin. Xalê Cemîl carna destê xwe wek şûr dihejand, ew ji wek ku bixwazin serê xwe ji derba şûr biparêzin paşve dikişandin. An ji gava gurzê xwe li nav pişta dijmînê xwe dixist, ji wan şend kesan bê hemdê xwe destê xwe diavêtîn pişta xwe.

Kêf û coşeka mezin hebû di nav şenîyen menzelê de. Gava şerê di navbera Ristemê Zal şahînşahê Tûraniyan dest pê kir, teva bêhna xwe gitibû. Ditîrsîyan bêhna xwe berdin. Heke yekî din ev rewşa wan bidîta

wê bigota teqez ew ji di nav şer de ne. Lî di dawiya şer de gava Ristem şahînşahê Tûraniyan ji ser pişta hespê wî, ew avêt êrde, piyê xwe danî ser sitûyê wî, kêf û coşa wan gihiştibû lûtkeyê. Hemû kesen li wir bûn ev çiroka herî kêm sed car guhdarî kiribû. Lî dîsa ji bi xwe nikaribûn. Wek ku hê nû guhdarî dikirin. Çend kes bê hemdê xwe bi dengek ji kûrahiya dilê wan dihat wisa gotibûn, "Wey sihet xweş, te dilê me rehet kir."

Ev her çiqas çirok be ji jîyanek di vir de ji heye. Û ev jiyan carna dibe bê rehim, çavşor û hemû eşan bi ser mirov de dibarîne. Kengî bîhîstîn Ristem û kurê wî Sohrab dest bi cengê kirine hinav li wan nema. Lewre pişti cengeke pir dijwar ku Ristem Sohrab têk biribû. Pişti wê cengê Ristem bi awayekî hîn bibû ku Sohrab ji xwîna wî nîvî dilê wî, kurê wî bû. Ev agahî bask li wî şikandibû. Gundî ji wek Ristem baskşikeftî û sitûxwar bibûn. Wek Ristem şîna Sohrab girtibûn.

Dem derbas dibû. Ji dûr ve dengê hewtewhta kûcikên gund dihat. Û xalê Cemîl hêdî hêdî ber bi dawiya çiroka xwe ve dihat. Bîstek din wek her tiştî ev çirok ji bi dawî bibû. Xalê Cemîl gava bêhneke kûr kîşand û got; "Ev çiroka me çû deştê, dê û bavên guhdaran ji cih bihiştî" ev dihat wateya ku ev çirok ji xelas û bi dawî bûye. Lî belê li rexmî van gotinan civatê hî ji li devê wî mîze dikir, ka ew ê tiştek din bêje an na. Xalê Cemîl ji devîla xeber bide dest avêt titûna li ber xwe. Ji xwe re cixareyek pêça. Pêxist. Dûman kîşand nav kezeba xwe. Dîsa kuxikek dest pê kir. Dengê gundiyan ên digotin "Sihetxweş, her hebî" "digihîst guhê wî. Li ser bêdengmayîna xalê Cemîl wan ji edî qebûl kiribû ku çirok bi dawî bûye. Edî gihiştine dawiya şeveke din.

Wê demê edî Şikriyê kurê Selamo xwe negirt. Rabû ser xwe, ji dawiya menzelê hat, xwe avêt destê xalê Cemîl. Bi her du destan destê wî girt. Û çend caran li ser hev maçî kir. Wisa xuya dibû ku pir zêde di bin bandora çirokê de maye. Ji kelecanê nîzanibû çî bike. Dixwest xeba bide lî belê ji kelecanê nikaribû xeba bide. Dema hinek hat ser hemdê xwe serê xwe xwar kir, bi dengekî hurmetkar lî bi kelecanî got; "Xalê Cemîl ez dikarim di der heqê çirokê de tiştek ji te bipirsim?"

Xalê Cemîl ji li wî mîze kir. Destê xwe di serê wî da. Û di dawiye de got; "Belê Şikriyê. Tu dikarî pîsek ji min bikî. De ka bîbêje tu yê ji xalê xwe çî bipirsi?" Gava Şikri dest bi xeberdanê kir û pîrsa xwe pîrsi, xalê Cemîl li ciyê xwe sor bû, reş bû, şîn bû. Rengê wî ji rengekî çû ser rengekî din. Lî belê ji ber ku zarok bû nedixwest dilê wî bîhîle. Wî ji xwe sar bike. Di dawiye de dîsa ket navberê û got; "Belê Şikriyê te yê çî bipirsiya?"

Li ser vê pîrsê Şikri got; "Xalê Cemîl bi rastî ev hefteyek e tu ji me re çiroka Ristemê Zal dibêjî. Û çirokek ewqas xweş heta niha min li tu deverî gudarî nekiribû. Lî di vê çîrokê de tişta min fêhm nekir ev bû. Ev Ristemê Zal mîr bû an nîr bû. Heke te di destpêka çirokê de vêya jî bigota wê baştır nebûya gelo?"

Xalê Cemîl dema van gotinê dawi bîhîst edî xwe negirt. Devê xwe vekir û xwest çî were ber deva bîbêje. Lî belê bi zehmetî be ji xwe girt. Dengê xwe nekir. Sola xwe kir piyê xwe. Beriya ku di tariya şevê de, di bin ewrêne reş û tarî de wenda bibe careke din destê xwe di serî da û got; "Ew ji wek te mîrek ji mîrân e. Û di tariya şevê de wenda bû." Şikri bi wan çavên xwe yên beloq li wî mîze kir. Hewtewhta kûcikên gund tariya şevê kûrtir dikir.

Fransayê zor daye dîplomasiyê

Navenda Nûçeyan

Demêni dawî Fransayê diploma-siya xwe ya li Rojhilata Navin zêde kiriye. Wekî tê zanîn pişti ku li Sûriyeyê zêde ji xwe re cih nedît ji ber ku ew di navbera hêzên wekî Rûsyâ, ûrû, Tirkîye û Amerikayê de hatibû dabeşkirin. Niha Fransayê giraniya diplomasîya xwe daye ser Libnan û Iraqê, her wiha di aloziya rojhilatê deryaya Spî de ji li a Yewnanistanê cih digire.

Beriya demekê bo cara duymîn serokê Fransayê Emmanuel Macron, serdana Libnanê kir û ji wir peyamek da rîveberiya Libnanê ku heta ew dest bi sererastki-rinê siyasi nekin, Fransa dê wan sozêni xwe yên ji bo alîkariyê pêk neyne. Her wiha pişti wê berê xwe da Iraqê û li wir bi rayedarê hikû-meta Iraqê re hevdîtin pêk anîn.

Macron, serokê Fransayê di ci-vîna çapemeniyê de li gel Mistefa Kazimî, serokwezîrê Iraqê ragi-hand: "Xebatê me berdewam in, bi taybetî li ser çend mijaran ku mayeya girîngiya me ye li Şingal û der barê êzidiyan de." Macron di beşêke axaftina xwe de diyar kir: "Fransa teqezi li pabendiyê li hember Iraqê dîke ji bo dostaniya di navbera her du aliyan de û xe-bata di navbera her du welatan de. Ev ji ji bo çespandina demokra-siyê ye li Iraqê. Me li ser rewşa

niha gotûbêj kir. Teqezi li ser bi-hêzkirina hevkariyê li hemû waran hat kiri."

Serokê Fransayê destnîşan kir: "Li ser çend mijaran ku mayeya girîngiya me ye li Şingal û der barê êzidiyan de, xebatê me ber-dewam in. Em ê di warê tendirustî û mirovî de ji alîkar bibin. Em pa-bendiyê xwe didomînin. Bi tay-betî di rûbirûbûna DAIŞ'ê de ku Fransa ji destpêkê ve di şer de beş-dar e û vî şerî gelek êş aniye Iraqê û şerî li dijî DAIŞ'ê hê ji berde-wam e."

Mistefa Kazimî, serokwezîrê Iraqê ji spasiya piştevanî û alîkariyân Fransayê kir û got: "Em ê peywendiyyê xwe yên ligel Fransayê di hemû waran de bi pêş ve bibin." Kazimî diyar kir ku Fransayê di avakirina deverenê zirardîti de gelek alîkariya me kir, bi tay-betî di projeyen Balafirgeha Mû-silî û jînûve avakirina Şingalê de.

Serokwezîrê Iraqê aşkera kir ku ew li ser enerjiyê û alîkariyan axivîne, bi taybetî enerjiya atomî bi serperiştiya Ajansa Enerjiya Atomê, ji bo berhemanîna enerjiya ceyranê. Her wiha got ku ew ê hewl bidin ku astengiyê li ber kompaniyê fransî ji holê rakin û ji bo wan hêşankarî bikin.

Macron, di gera xwe ya li Bex-dayê de hevdîtin bi serokomarê Iraqê Berhem Salih, serokê he-rema Kurditanê Nêçîrvan Berzanî

û gelek rayedarê din ên Iraqê re kir.

Hesabê li ser Şengalê

Ji aliye kîn der barê hesabêni li ser Şengalê roj bi roj derdikeve holê ku hevkariyek û planek mezin li ser Şengalê tê kiri. Serokwezîr Iraqê Kazimî tevî he-yeta pê re hefteya derbasbûyi li Washingtonê hevdîtinê fermî kiri. Pişti civîna destpêkê ya rû-birûku ku di çarçovuya 'Diyaloga stratejik a DYB-Iraq'ê pêk hat, Wezareta Karêن Derve ya DYB'ê bi rîya telekonferansê têkildarî mîjarê brîfingeke taybet bi rîya çapemeniyê da. Di vê brîfingê de têkildarî êrisêñ hewayî yê dewleta tirk ên li ser Şengalê pirsek li Alîkarê Yekemîn ê Wezîr Karên Derve yê DYB'ê ji Karên Rojhilata Navin a Nêz Berpirsyar Joey Hood hate kiri. Bersiva ku Hood da balkêş bû. Hood qet qala êrisêñ hewayî nekir û got, divê Şengal 'PKK jî di nav de ji milîsên çekdar bê paqîkirin' û li şûna wê 'idare-yeke sivil' bê avakirin û ji bo jê ji xwest Hewlîr, Bexda û Enqere' di bin şewirmendiya DYB'ê de bi hev re bixebeitin. Yanî bang li Hikûmeta Herêma Kurdistanê (PDK), hikûmeta Iraqê û dewleta tirk kir ku di bin kontrola DYB'ê de dest li Şengalê werdin. Ne tenê bang kir, di heman demê de ilan kir ku ji bo vê yekê xwedî hesab û planêşenber e.

Dema navê Şengalê tê gotin, trajediya mezin, Fermana 73'an a di serê civaka êzidi de pêk hatî tê bîra mirov. Şengal di sala 2014'an de rastî hovîtiya mezin a DAIŞ'ê hat. Ji her alî ve bi hilweşîneke mezin re rû bi rû ma lê vê ci-vakê li ser xweliya xwe, bi bîrdoziya Tevgera Azadiyê xwe ji nû ve afirand.

Pişti têkbirina DAIŞ'ê li Şengalê bi pêşen-giya civaka êzidi pêvajoyeke nû dest pê kir. Di serî de ji aliye ewlehi û parastînê ve, Meclisa Avakar, gelek sazi û dezgehê rîxistinkirina ci-vakê hatîn avakirin. Sazîyên xizmetguzariyê, sa-zîyên jînan ên xweser, ên ciwanan, ên abori, perwerdehî, siyasi hwd di gelek qadan de ci-vakê Şengalê dest bi nû ve avakirina xwe kir.

Béguman ev sazi û dezgeh çîqas xwedî na-verok û karîgeriyeke dagîrtî û encamgirtinê mijareke cuda ye lê belê babeta me êrîş û pro-vakasyonê li hemberî vê sistema rewabûna xwe ji civakê digire, têñ listin!

Di serî de welatêni ewropî, nexasim Al-manya, Birîtanya, Fransa, Amerika, Kanada û Ewûstralya yên qaso xwe weke alîgir û rizgar-kerê mafe mirovan nîşan didin, ji destpêkê ve hewl dan ku ev civak ji warê xwe koçber bibe, tûşî qirkirinê bibe! Dema ku dîtin pêk nayê, serî li rîbâzên cuda dan. Bi riya sazi û dezgehê ku rol û mîsyona sîxuriyê dilizîn, hewl dan bi rîbâz

Mem Avba

Qebûlkirina statuya Şengalê yan dubarekirina fermanan!

û derfetêni madî rîxistingeriya li Şengalê bi be-delêñ giranbuha pêk hatî belav bikin û civakê disa weke berê bê parastîn û bê rîxistînî bihêlin. Ji bo wê demeke ku bi van rîbâzân dest davêjin kesenî di nav saziyê Rîveberiya Xweser a Şengalê de cih digirin û hewl didin wan bi rojeyê sexte re mijûl bikin.

Beyî ku li ser parastîn, rîxistinkirin, rîvebi-rin û pêşxistina vê civakê gotin û angaşteke van dîrderdan hebe, bi van rî û rîbâzân kîrêt dixwa-zin civakê ji daxwazên xwe yên pîroz dûr bixin. Bi vî awayî li ser daxwazên rewâ û mafdar ên ci-vaka êzidi tê nixumandin û berovajîkirin.

Her kes vê rastiyê baş dizane, ji bo ku ev civak ji aliye feraseteke serdest û derveyî dihat rîvebîrin bi komkujiyan re rû bi rû ma. Kar û barê van sazi û dezgehê nokej ji ew e ku ne-hêlin civak bibe xwedî irade, xwe bi xwe bipa-rezê, bi rî ve bibe û tim û tim derî ji metirsiya fermanan re vekirî bimîne!

Ev nêzîkatî sala par dema keça êzidi Nadiya

Mûrad ku di Neteweyê Yekbûyi de weke 'Qa-sida Aştiye' hatîye payekirin, dema cû ba serokê Amerikayê Donald Trump û behsa komkujiya ci-vaka êzidi kir. Trump xwe kor û ker û lalbûnê danî û civakê êzidi ji nedîfî ve hat lê belê heman Trump iro radibe dibîje 'bila li Şengalê rîveberiye sivil û rewa bê çekîkirin!' Ev bi aşkera êrî-şike li dijî irade, hebûn û nîrxên civakê êzidi ye. Çimkî rîveberiya niha ya li Şengalê, ji xelkê ku li dijî DAIŞ'ê têkoşin kirî, bedel dayî û li ser wan nîrxan hatî avakirin pêk tê.

Dewleta Iraqê ji dema fermanê heta niha ev irade nas nekiriye û ji bo ku ev civak birînê xwe bipêce gaveke tenê ji neavêtiye; xizmeteke biçûk ji bo vî gelî nekiriye. Ne ew kesenî ku destê wan di kuştina êzidiyan de heyî hatine dadgehîkirin, ne ji ev komkuji di asta Iraqê de qebûl nekiriye û li hemberî sûcûn şer di asta navneteweyî de nebûye xwedî hewldan û hel-west! Heta li hemberî êrîş, destdirêjî û hewldan-nen dagirkeriya dewleta tirk ên li dijî Yekîneyê

Rageşıya li deryaya Spî

Navenda Nûçeyan

Li hemberî israra Tirkîyeyê ya ber-dewamkirina binpêkirinî li rojhi-latê deryaya Spî, Ewropayê bi rîya niyeta xwe ya ferzkirina cezayan û tevgerêni Fransa-Yewnanistanê yên pêşigirtina planêni Tirkîyeyê li deryaya Spî, bersiveke hişk da. Di heman demê de, Yewnanistanê hejmareke mezin a keşî û noqa-van şand deryaya Spî û deryaya Îçayê. Her wiha hêzeke deryayî ya zêde şand girevîn nêzî girevîn gi-rêdayî Tirkîyeyê, da ku di dema rûdانا şer de bipolarê. Her wiha li Yewnanistanê behsa kirîna bala-firîn şer ên Fransayê yên cureya "Rafale" dihate kiri.

Tevî ku Tirkîye li ser gefen Ew-ropayê paşde vekişya jî lê medaya tirk dest bi belavkirina propagandaya komployen li dijî Tirkîyeyê kir. Dez-gehnî çapemeniyê yên girêdayî dewletê ji bo wê erkê bi kar anîn, da ku bi hestêñ gel bilîze û piştigirya gel ji bo derxistina şer li rojhilatê deryaya Spî bigire.

İtalya, Fransa, Başûrê Qibrise û Yewnanistanê ragihandibûn ku dê hemwextî çalakiyên Tirkîyeyê yên lêgerîna li gazê li herêma roj-hilatê deryaya Spî, perwerdeyên leşkerî yên hevbeş li heman he-rêmê dest pê bikin.

Tirkîye gav paşde avêt

Di encama helwesta Yekitiya Ewropayê de ya piştigirya Yewnanistanê, Tirkîye neçar ma ku gavan paşde bavêje û amadebûna xwe ya

ji bo diyalogê destnîşan bike. Têkil-darî rageşıya li deryaya Spî rojna-meya El-Ereb jî di şîroveyeke xwe de wiha behsa vê mijarê kir: "Yew-nanistan û dewleta tirk, li ser pêka-nîna dan û standinan li hev kir ji bo ku asta ragesiya leşkerî ya li deryaya Spî sivik bikin."

Sekreterî giştî yê NATO'ye Jens Stoltenberg ragiandibû ku Yewnanistan û Tirkîye ku her du endamên NATO'ye ne, têkildarî na-kokiyên der bare madeyên enerjiyê yên li herêmê li hev kiriye û ji ber vê yekê ew ê bikevin diyalogê.

Her wiha daxuyandibû ku piştî dan û standina bi serokê Yewnanistan û Tirkîyeyê her du welatan li hev kir ku divê li navenda NATO'ye û dan û standin çêbe û mekanîzmâyê pêşî li xetereya rûdانا bûyerîn li deryaya Spî derkevin holê.

Ev diyalog piştî wezîrê karên derive yê Amerîkayê Mike Pompeo têkildarî vekirina réyên dîplo-matîk û sivikkirina nakokiyên her du aliyan hisyar kir, pêk hat. Ji ber van nakokiyân Yekitiya Ewropayê û dewletê nêzîkî herêmê neçar man destwerdanê bikin. Yewnanistan, Italya û Fransayê ku her sê endamên NATO'ye ne, li heman herêma deryaya Spî tetbî-qat li dar xistin û Tirkîyeyê ji tet-bîqat deryayî li dar xist.

Berxwedana Şengalê (YBS) bertek û helwesten wê ji gotinan wêdetir neçuye.

Di van demêni dawî de Muhabîzê Mûsilî û Berpîrsê Odeya Operasyonê yên Neynewayê cûn Şengalê û diyar kirin ku hêzên li Şengalê heyî bêñ belavkirin! Heta bi destê hin derdorêñ hev-kar û noker ên di xizmeta dagirkeren herêmî û navdewlefi de ne, dixwazin nakokî, fitne û fesa-diyye di nav civakê de çekîn, civakê bîmin beram-bîri hev vê sîstema ku bi berdêlîn giranbuha hatî avakirin, bidin hilweşandin..!

Gava mirov bi vê perspektifê rewşa he-rêmî deye holê, tê ditin ku ti hêzên herêmî, navdeweleti; dewleta Iraqê û hinek pêkhateyên herêmî ku behsa wan hatî kirin ji ji ber berje-wendiyen xwe yên tarî, neyartiya vê pergal û statuya bi pêşengîya Tevgera Azadiyê pêş ketî dîkin.

Ji bo wê yekane riya ku ev statuya li Şengalê bi pêş ketî mayînde bibe, heygîrtin û ti-faqa pêkhateyên herêmî û bi taybeti ji ya civakê êzidi bixwe ye. Di heman demê de ji bo parastîna ewlehiyi civakê êzidi pêwîstiya yek-rêzî, yek-helwestî û giyanekî neteweyî ya gelê kurd bi giştî heye. Çimkî siyaseten parçeyî weke di tevahî mijarîn neteweyî de vê mi-jarê de ji ji xizmeta zîlhêz û dagirkeren wêdetir bi kêri tiştekî nayê...

Muzakereya MSD û Partiya Vîna Gel

Meclisa Sûriyeya Demokratîk û Partiya Vîna Gel têkildarî çareseriya siyasî peyameke lihevkinînê ya hevbesî îmze kirin û ev yek ji bo lihevkinineke navxweyî wekî gaveke mînak û di cih de ye

Bendêne sereke yên vê lihevkinînê wiha hatin ragihandin: Rewşa heyî û aloziya Sûriyeyê ya ketiye sala 10'emin, piştarst dike ku ev alozî aloziyeke bingehîn e. Her wiha destwerdanê derve alozî zedetir kûrtir kir û hemû vebijîrkên ewlehabitî leşkerî bê wate man.

Li pêşberî rewşa trajedîk û azarênu ku gelê Sûriyeyê wekî kuştin, girtin, revandin, koçberkîrin û rewşa jiyanî ya xerab, li gel şerê ku binesazî û binesaziya civakî wêrân kiriye, êdi pêwîst e ku tevahî hêzên neteweyî yên demokratîk ji bo bidawîkirina vê trajediye û rûxandinê tev bigerin.

Wek berpirsyariyeke dîrokî li hemberî karesatîn ku herêm û weletî Sûriyeyê tê re derbas dibe, her wiha ji bo pêkanîna guhartina bingehîn a demokratîk, siyasî, aborî û civakî, MSD û Partiya Vîna Gel li hev civîn û muzakereya lihevkinînê îmze kir. Xalênu bingehîn ên muzakereye wiha ne:

1. Di Sûriyeyâ nû de, xak û gelê Sûriyeyê yek in. Sûriyeyâ nû dewletekî demokratîk e û tê de wekhî evî û edaleta civakî heye û bi tevahî pêkhateyîn xwe yên kurd, erek, suryan, aşûr, tirkmen, ermen û çeçen serbilind e. Di pirrengiye nasnameyan de hêmana dewlemeniyê de yekitî û hevgirtina civakî xurttir dike. Her wiha destûra wê ya demokratîk formeke pêşkefî ya

têkiliyênen nenawendî, birêvebirina gel a desthilata yekser li herêm û dewlemendiyê heyî bi awayekî adilane li tevahî welat pêk tîne. Her wiha karêne bingehîn mîna karêne derve, parastin û aborî, bi awayekî wekhev tên birêvebirin.

2. Careya siyasî deriyê yekane yê bidawîkirina aloziya Sûriyeyê ye. Her wiha ew careya ku xwe disperê serweriya gel a bi hemû pêkhate û mafê wan ên diyarkirina çarenûsê bi réya diyalogê.

Di vê çarçoveyê de, her du alî piştgiriya pêkanîna bîryara bi hejmara 2254'an bi giştî dikin ku di nav de pêkanîna daxuyaniya Cînêvî û tevlîkirina aliyên opozisyonê û di nav de MSD'ê û aliyên siyasî yên Sûriyeyê re. Ji ber ku ev bîryar rîya rizgarkirina mafêñ gelê Sûriyeyê di vegeandina serweriya Sûriyeyê de, bidawîkirina tevahî ceza û şêweyên dorpeçâ li ser gelê Sûriyeyê ferzîkî, siyasetkirina alîkariyêni mîrovî, bidawîkirina dagirkirîyê û şêweyên destwerdanê derve û derxistîna tevahî hêzên biyanî ji xaka Sûriyeyê ye.

3. Dewleta welatîtiyê ya wekhev li Sûriyeyê teqziyê bi pirrengiye civaka Sûriyeyê, neçarkirina dîtina çareyên demokratîk û adil ji doza

kurd li Sûriyeyê re li gorî pîvan û qanûnên navneteweyî û mafêñ wê yên destûri dike. Her wiha di dewleta welatîtiyê de mafêñ neteweyî yên tevahî pêkhateyîn Sûriyeyê di yekitiya Sûriyeyê û serweriya wê de parastiye.

4. Rêveberiya Xweser a Bakur û Rojhîlatê Sûriyeyê pêwîstiyek e û pêdîviyeke civakî ya girêdayî rewşa welêt e. Her wiha ji bo bidawîkirina aloziyê heyî pêwîstiyekê herêmî ye. Ya girêng divê ji tecrubeya Rêveberiya Xweser bi erêñû neyîniya wê sûd jê were girtin, nejasim di şêweyên rêveberiya gel li herêmî. Divê li ser asta neteweyî ya giştî û di çarçoveyâ lihevkinîna di navbera gelê Sûriyeyê de bi pêş bikeve, da ku yekitiya xaka Sûri-

ye, serweriya wê û pergala rêveriya giştî xurt bibe.

5. Artêşa Sûriyeyê, saziyeke neteweyî ya giştî ye, tenê bi rakirina çekan ve girêdayî ye û destwerdana siyasetê naake. Divê HSD ya bi awayekî cidî rolâ xwe di şerî li dijî terorê de lîstiye û hêjî li ser xurtkirina jiyanâ hevbesî dixebeit, li ser bingeha form û mekanîzmayen lihevkinînê tev li vê saziye bê kirin.

Li gorî vê, her du aliyan li ser xurtkirina peywendî û hevkariya li ser asta siyasî ya giştî û asta xebata yekser, li hev kir. Her du aliyan piştarst kir ku pêwîst e xebata hevbesî ji bo garantiya besdariya MSD'ê di xebata siyasî ya tevahî hûrgiliyan de pêk bê û besdari komîteya des-tûra Sûriyeyê bibe.

Li Başûr qeyrana aboriyê

Li başûrê Kurdistanê her diçe rîjeya bêkariyê zêde dibe, di ser de jî hikûmet di dema wê de muçe nade, muçeyê dide jî ji sedî 21'ê wî kêm dike. Ev rewş bandoreke neyînî li gel kiriye.

Di nav 9 mehîn dawîyê de tenê muçeyê sê mehan li başûr hatîye belavkirin. Ji van sê muçeyan jî du muçe ji sedî 21'ê wî hatîye kêmkirin. Derfetê kar jî ji ber tedbirê

virûsa koronayê kêm bûne. Ev rewş jî bandorek neyînî li ser jiyana rojane ya welatiyan kiriye.

Li gorî amarê Desteya Amaran a Hêrêma Kurdistanê, îsal ji ber ragihandina qedexuya hatin û cûnê ji sedî 41,8'ê welatiyan bê kar mane. Her wiha ji sedî 73,4'ê welatiyan jî pirsgirêkîn aborî dijîn. Ev tenê ew amar in ku desteyê tomar kirine. **HEWLÊR**

'Gel aşıtyê dixwaz e'

Partiya Demokratîk a Gelan (HDP), encama "Bernameya Têkoşîna Demokratîk" a bi armanca hemû besen ci-vaka demokratîk ên li Tirkîyeyê bîne gel hev dest pê kiribû, bi "Deklarasyona Banga Ji Bo Aştiyê" hefteya borî askera kiribû.

Di deklarasyonê de hat ragihandin ku israra politikayê şer, neceribanda politikayê aşıtyê şaştiyeke mezin e û wiha hat gotin: "Pêwîstiya me bi aşıtyê, bi diyalog û danûstdanan heye. Mîna xaka ku bi hesreta avê ye, weletê me jî bi hesreta politikayê aşıtyê ye. Mirovîn demokrat û yên li paşeroja hevpar a vî welati difikirin, nabe ku vê rastiyê ji nedîfî ve bê. Weke ku bûyeren dijewimin nîşan didin, pirsgirêk êdî ji sînorên welat jî derbas kiriye, bûye xwedî aliyeke he-rêmî û global. Heta ku neçareserî dewam bike, heta ku dînamîka şer zîndî be wê Tirkîyey her tim ji aliye siyasî û aborî ve bi hêzên global ve girêdayî be, hewcedarê wan be. Halbükkî ev pirsgirêk bi esasî pirsgirêka me ye û divê li vî welati bê çareserkirin."

Di deklarasyonê de behsa çareseriya pirsgirêkî jî hat kiriin û wiha hat diyarkirin: "Ji bo çareseriya pirsgirêkî berpirsyariyeke girêng dikeve ser milê muxalefeta siyasî û civakî, ji ber ku meseleya kurd meseleyeke jiyanî ye nabe ku ji însafa desthilatdarî û dewleterê re bê hiştin. Partiyên muxalefetê divê daxwazên gelê kurd ên ji bo maf û azadiyê weke beşek ji armanca jiyanâ wekhev û hevpar û demokratîk-bûna Tirkîyeyê bibine. Ev pirsgirêk nabe ku tenê weke pirsgirêka kurdan û HDP'ê bê ditin. Heke ji bo aşıtyê em bi hev re tenekeşin em ê nikaribin aştî, demokrasî û azadiyê bi dest bixin."

ENQERE

Di van rojan de bûyer û pêşveçûnên li Kurdistanê dijewimin bi her awayî girêng in. Ev bûyer û pêşveçûnên bi destê hêzên derve têbîpêşxistin ji bo gelên herêmî metirsîyek mezin didin avakirin. Bi taybet hêzên mîna Amerîka û hêzên koalisyonê ji bo hebûna xwe li herêmî berdevam bikin û ji derveyî iradeya wê gûhertin li herêmî çênebin bi listik û komployan ve her tim mûdaxeleyî herêmî dikin. Lewma mirov nikare bêje pêşveçûnên niha li herêmî, bi taybetî jî yên li başûr Kurdistanê, Şengal û Rojava dijewimin ji derveyî iradeya van hêzan bi pêş dikeve.

Ji despêkê ve Amerîka li herêmî hebûna hin hêzan ji xwe re xeter dibîne. Ev hêzên ku bi irade û tifaqa gelan ve derketin holê û di van çend salênu dawi de bi têkoşîn û berxwenda û li hêzên komprodor de ne. Ji ber vê yekê pêwîst e mirov gotinên rayedâren Amerîka yên der barê herêmî de tînîn ser zîman bi baldarı bişopîne.

Xweskani

Felemez Ulug

Ji ber ku dewleta tîrk ji bêyî ku ji Amarîka destûr bigire ne gengaz e ku bikaribe êrîşî axa Iraq û rojavayê Sûriyê bike. Di van êrîşan de wisa diyar e ku bi her awayî PDK ji ikna kirine. Lewma di her kîlîye de rayedarên PDK'ê bi zimanê hêzên dagirkir diaxîf û dibejîn; "Bila PKK û HPG ji axa başûrê Kurdistanê derkevin." Bi vê nîrînê de PDK bi temamî xwe ji azadiya Kurdistanê qut dike û hevkariya xwe ya bi hêzên dagirkir re aşkerî dike. Lewma di nîrxandînê xwe de mirov edî nikare PDK û hêzên dargirkir ji hev cuda bigire dest.

Di çarçoveya peymanên dewleta tîrk ên bi PDK'ê de imze kirine ar-tesa tîrk nêzî 40 bareghêneşkerî li başûrê Kurdistanê ava kirine. Ev jî bi awayekî aşkerâ radixe ber çavan ku başûrê Kurdistanê bi tamamî jî hêla dewleta tîrk ve hatîye dagirkirin lê

mixabin yên pêşî li vê dagirkirîyê ve-kirine ji hêzên mîna PDK'ê ne yên ji vê dagirkirîyê sôd werdigrin. Bi van pêşketinê heyî ve mirov edî nikare qala yekitiya neteweyî ji bike. Ji ber ku di vê rewş heyî de yekitiya neteweyî domandin û veşartina xiyaneta PDK'ê dike. Ev hevkariya PDK'ê de nav civakê de mijarek zindî ye lewma bi hêzeke wisa di nav hevkariyê de hatîye strandin ve negengaz e ku ye-kiyâ neteweyî bi pêş bikeve.

PDK di xebata xwe de nikarî him kurdîtiyê bike û him jî bi dewletên dagirkir re di nav tîfaqê de be. Pêwîst bû ku ji van herdûyan yekê hilbijêre. Lewma ji bo berjwendîyên xwe yên şexsi û malbatî rîvebi-riya PDK'ê riya hevkariya bi dewleta tîrk re hilbijart. Ji ber vê her tim dûr xeta yekitiya neteweyî dise-kinîn û ji bo ev yekitî pêk neyê hin-

cetên cuda ava dikirin.

Gotinên mîna "ger PKK neba dê dewleta tîrk êrîşî başûr nekira", "tu pirsgirêkîn dewleta tîrk bi kurdên Rojava re nîne", "ger PKK neba dê Tirkîyeyê Rojava dagir nekira." Hewil-damîn şibandina hev a PKK û PDK ne. Ji ber ku yên van gotinan bi lêv dike ne kesen ji rîzé ne. Lewma pêwîst e mirov listîkîn li ser hebûna kurdan tîn listîn baş bibine.

Béguman ev bûyeren di pêşen-giya PDK'ê de li başûrê Kurdistanê dijewimin bi perspektifîn Amerîka yekî ve bi pêş dikevin. Di vê der barê de çend roj berê rojnamevan Necmettin Salaz di nîvisa xwe ya rojnameya Yeni Yaşamê de gelek agahîyen girêng par vekirin. Di nîrxandîna xwe de Salaz, bi perspektifîn Amerîka ve hevkariya PDK'ê ya bi hêzên dagirkir û têkoşîna li dijî

PKK'ê nîrxandibû.

Di vê mijarê de Salaz cih dide nîrxandinê cigerîn berpirsyarê Rojhîlat Navîn û Wezîrê Karêne Derve yê Amerîka Joey Hood û Davîd Kopley, "Hikûmeta hêrêma Kurdistanê, hikûmata navendî ya Iraqê û Tirkîyey bi Amerîka û hêzên koalisyonê re dikarin bi awayekî koordîne kar bikin. Di vê der barê de cihên mîna Şengal, di nav de hêzên mîna PKK'ê yên çekdar werin paqîjîkirin û ji bo aramiya herêmî rîvebîriyek sivil bê avakirin. Bi pirsgirêka hebûna PKK'ê ya li bakurê Iraqê ve girêdayî em dixwazin bi Iraqê û Tirkîyey re kar bikin."

Wek di vê nîrxandinê de jî derdi keve holê ku êrîşen dewleta tîrk û hevkariya PDK'ê ji destpêkê ve ji hêla Amerîka û hêzên koalisyonê ve hatine plankirin. Lewma ev êrîşen li ser kurdan bi pêş dikevin bi tamamî besike şikandina iradeya kurdan e. Ji bo di vê mijarê de bigîjîn armanca xwe PKK û hebûna wê ya li deveren cuda ji xwe re dikin hincet. Hemû gelên herêmî ji baş dizanin ku PKK bi tu awayî li ser jiyan û hebûna gelan ne metîrsî ye.

Têkiliya bîr û çandê

Nesibe Güneyli

bîr bi kesan, koman an bi civatek ra di têkiliye da be. Wekî ku dapîr, bapîr, dengbêj û çîrokbej çarçoveya bîrê bi vegotinê xwe turkî bîrê dadigrin.

Jan Assmann xebatên Maurice Halbwachs berfirehter dike û xebata xwe bi navê ‘bîra çandî’ fine ser ziman. Li gor xebata Jan Assmann; “Bîr, zindî ye û hebûna xwe her tim di nav têkiliye da (ragihandin, danûstandin) didomîne, ev danûstandin bisekine yan jî çarçoveya ku di nav da ye biguhere an wenda bibe jibirkirin dertê holê.” (Jan Assmann Cultural Memory, r.41.)

Bîr vegotina terma ‘bîra çandî’, çarçoveya bîrê ya ji derive ye tê qalkirin. Wekî ku em dikarin bêjin; ger bîr kakilê gûzê be bîra çandî jî qalikê gûzê ye. Yanî dema ku em dibêjin ‘bîr’, tişteku tê ber çav ji hundir ve ye û mala bîrê mêtî ye. Ji ber ku bîr bi psîkolojî û norolojîye ve gîrêdayî ye lê belê civak û çand naveroka bîrê diyar dike. Bîra çandî, ji bûyêrên qewimiye, ji rî û rîbazân van bûyaran û ji berhemên devokî şêwe digire. Wekî mînak çîrok, destan, zûgotinok hwd. Di bîra çandî da civak li gor şert û mercen heyamê, wê ci bîne bîra xwe diyar dike. Jan Assmann divê; bîra çandî bi awayek biyolojik ji nifşan ra namîne, ji ber wê yekê her tim bi rîya dubarekirinê divê zindî were hiştin ku neyê jibirkirin. Lewma hemû berhemên folklorik di nav rojevî da ji nifşan ra bi dubarekirinê tê ragihandin.

Nasnameya mirov bîra mirov e. Kesek çawa nasnameya xwe bi hebûna bîra xwe ava dike, komek an civakek ji nasnameya xwe encax bi rîya bîrê ava dike. Ew bîra ku em li vir qal dikin bi awayek norolojik nîne. Wekî arşîvek normen zargotinê dewir dikin û ji bo were ser ziman em her car derière bîrê dixin.

Jan Assmann dema ku dibêje bîra çandî zindî bîhelin, ji bo zargotin-çanda devkî dibêje. Teoriya wî ya bîra çandî ji bo kesen ku ragihandin û danûstandinê bi rîya çanda devkî dikin weke dengbêj, çîrokbej, zarbêj hwd. Ji dest-

pêka jiyana me heya niha dayikên me dapîr û bapîren me ji me ra çîrokan dibêjin. Mezinên me devê tûrîkê zargotinê her carê ji bo me vedikin û em jî beriya nivîsê berhemên devkî bi vî awayî dinasin û bi vî awayî her carê ji bo nifşen din tê dewirkirin.

Ew cureyên folklorik ên tê de wirkirin bi rîya zargotinê ‘bîra çandî’ çedike. Jack Goody, di xebata xwe ya çanda devkî de dibêje: ger civakek xwendin û nivîsandinê nizanibe, zargotin ew tişteku hemû bi rîya ziman tê vegotin e, bi awayekî din jî ev hemû çand e. Cureyên zargotinê li gor wêjeya nivîskî tê ditin ku li gel civak zêdetir tê pejirandin. Ger derfeta nivîsê tune be jibirkirin her tim mimkun e. Lîkolinêrên wekî Barry Sanders û Jan Assmann di xebatên xwe yên çanda devkî da qala tişten di vegotinê da tê jibîr-

kirin dikin. Dibêjin; her nifşek ji nifşek din ra zargotinê kêmîtir ve dibêje. Ev rewş jî roj bi roj wen-dabûna berhemên folklorik ên orijinal bi xwe ra fine.

Zargotin ji ber ku ji nivîsê bêpar e di bîra civakê da bi rîya dubarekirinê bi sed salan xwe bi pêş dixe û hebûna xwe di bîrê da bi cih dike. Hem pêşî hem paşîya wêjeya nivîskî serpêhatî û tecrûbeyen civakekê, bi rîya bîra hevpar tê parastin û tê vegotin.

Di destpêkî da, berîya her tiş peyy hebû. Dibe ku were gotin; nivîs tune be wêje û folklor jî tune ye lê belê bi vê gotinê hebûna kevneşopîyan, çanda muzîk, çîrok, destan, ango hemû folklorâ civakan tê înkarkirin. Serpêhatîyên gel di nav peyvan dijî. Di çanda devkî da ew kesek ku herî dirêj dijî, sindoqa zargotinê ye. Ji ber ku her tiş di bîra vebéjan da ye.

Sekna li dijî zilmê

Şerîf Yılmaz

Pêvajo heta ku hûn bêjin bes nebaş e. Tu li axafîna deshilatdar û diktatoran mîze dikî gotinek wan ya din nagirine. Dixwazî bila sîyasi be û dixwaze bila aborî be hemû jî nerast in. Ez bawer im ew bi xwe jî ji gotinê xwe bawer nakin. Me çend sal berî niha nedigot bi vî awayî nabe lê mixabin va bû çend sal li ser navê ol û baweriye gelek mirov dîn û har ki-rine. Di malekê de ku yek bibêje ez her tiştekî zanim û yén ji din re ji bêje hûn bi tu tişti nizanîn, wê demê di hundîr wê malê de dê pevçûn derkeve. Dawiya pevçûnê jî xizanî û têkçûna wê malê ye. Ji bo welat û rê-vebirina wî welati jî ev tiş wiha ye.

Dema ku mirov li pergâl û dîroka diktatoran dinêre bi vî awayî him pergala xwe û him jî pergala gelê xwe tarûmar kirine lê dîsa bi vî awayî bi rî ve dibin. Bi rastî jî tiştekî pir balkêş e. İnsanan birçi dike û bê-çarê dihêle. Piştre ji bo ku ji nîza nemirin çend kurişan dide wan. Yêñ birçi dibêjin welehi ev zilam mirovî gelek baş e. Xwedê jî razîbe lê nizane yê ku wan birçi dihêle ew zilam bixwe ye. Di pergala diktatoriye de dizî heye, xizanî heye, kuştin heye, girtina mirovîn bêşûc heye. Çiqas tişten nebaş hene hemû di perhalâ diktatoriye de hene. Heke li weletekî ev tişten ku em qal dikin hebin tê wateya ku ew welat ji hêla diktator û serdestekî ve tê birêvebirin.

Ez ê ji we re mesela cotkar, gayê wî û lawikê cotkar bêjim. Li gun-dekî bav û kurikê xwe diçin nav erdê xwe ku bi ga cot bikin. Nîr dikin stûyê ga û haleten xwe jî amade dikin. Mêrik misasa xwe dixe destê xwe û dest bi cotê xwe dike. Pênc keliyan li zeviyê xwe cot dike lê ga edî nema bi ya cotkar dike. Mêrik çawa dike ga di cot de naçe. Mêrik çend misasan li ga dixe lê dîsa jî ga nameşê û xwe davêye erdê û xwe dirêj dike. Ga li hemberî zexten cotkar li ber xwe dide û bi ya cotkar nake. Cotkar fêh dike ku edî ew nikare bi zorê bi ga cot bike. Mêrik edî dest ga nade û misasa xwe di axê de diçikîne. Dizivire diçe pêşîya gayê ku bi ya cotkar nake û çavên wî maç dike. Kurik ji bavê xwe dipirse û dibêje bavo welehi min tu tiştek ji te û gayê me fehm nekir. Cotkar dibêje ji bo çi kurê min. Kurik jî dibêje bavo ga di cot de neçû û xwe avêt erdê. Tu zivirî çûyî û te di ser de çavê gayê zexel maç kir. Bav dibêje kurê min ew li gorî me ga be jî canê wî heye û vê yeka me qebûl nekir. Li ber xwe da û ya xwe bi ser xist. Ji ber vê yekê jî yê ku mirov pê nikaribe divê mirov li ber deye û bêje her bijî ji te re.

Niha mesele hinekî wisa ye. Heke çiqas desthilat bi çaveki koledar li me binêrin jî divê em ji ya xwe da-nekevin. Divê em bi rî û rîbazân encamgir dikaribin bi serdestan gav şûnde bidin avêtin. Dîsa ji şert û mercen jîyanê çiqas gîran dibin jî bila bibin hewce ye mirov li hember zilma diktatoran serfî hilde û li ber xwe bide. Heke gayek dikaribe bi ya cotkarekî neke divê em mirov jî di-karibin bi ya serdestan nekin. Cotkar diçe çavê ga maçı dike lê divê serdest dest û pêyên civakê maçı bike. Ew jî bi sekna me ve girêdayî ye.

Kurdên xwezayî û kurdên nexwezayî

Alan Pirê

Ji ber ku zimanê me li welatê me li me qedexe bû, em fêri kurdîya nivîskî nebûn.

Ji ber ku xwendin li welatê me bi zimanê serdestan bû, em hînî kurdîya nivîskî nebûn.

Ji ber ku serdestan her tiş li me ferz kir, zimanê xwe, çanda xwe, ola xwe, şêweya dewletbûna xwe, em man bindest û hin ji me hatin bisaftin û gelek jî li ser kurdîya xwe ya xwezayî man.

Kurdîya xwezayî ci ye? Dibe ku hûn bipirsin.

Gelek kurd kurdên xwezayî ne. Ü gelek kurdên nexwezayî tê û dibêjin, ma çima yên din ji kurdîtiyê re nakin, çima yên din zaro-kên xwe naşînî şer, çima yên din pereyan di ber Kurdistanê de nadin, çima yên din karekî welat-parêz nakin, çima yên din zarokên xwe fêri kurdîya nivîskî nakin? Ü gelek pirsên dîrî.

Ez dixwazim bibêjim ku kurdên nexwezayî di van pirsên xwe de ne mafdar in. Ji ber ku dê ci hîviyê ji kurdên xwezayî bikin. Rast e kurd in lê ji ber ku ne ereb bin, kurd in, ne faris in, kurd in, ne

alman û tirk in, kurd in. Tenê ji ber ku kurd ji dayik bûne. Tiştekî wan û kurdîtiyê bi hevûdin re tune ye.

Kurdên nexwezayî edî kî ne?

Kesen ku kurd in û xwe wekî kurd bi yên din didin naskirin. Ne tenê ji ber ku kurd ji dayik bûne, an dêya wan an bavê wan an pêşîyên wan kurd bûn. Na lê ji ber ku tiştek li kurd'bûna xwe zêde kirine. Kurdbûna xwe bi zimanê kurdî, bi çanda kurdî, bi rabûn û rûniştina kurdî xemilandine. Kurdên nexwezayî ew in ên nikarin wekî kurdên xwezayî bijîn. Nikarin!

1ê Êlule Roja Haştîye ya Dinya

Her serre 1ê Êlule Roja Haştîye ya Dinya hemeyê Dinya de yena pîrozkerdene. Na roje seba Rojhilatê Mîyanêni û taybetî seba ma Kurdan rojêka wayir mehneyêkê cîyayî ya

Mahîr Uzmez

1ê Êlula 1939ine de faşizmê Hitleri Polonya işgal kerd û bi ney işgalî, Hitleri bi sebebê herbê dînyaye yê 2ine. Di ney herbê dînyaye de bi temamî 65 milyon însanan weşîya xo vîndî kerdî. Nêy 65 milyonî însanan ra, se ra 33ê ïnan esker û sewdî, 67ê ïnan sivilî bî. Eno şer de çandî eskerî hamey kîstene, dide qatê eskeran, însanî feqîrî hameyî kîsti.

Herbê Dînyaye yê 2ine bi maglubiyîşê Hitlerî 1944î de qedîya. Herbi ra pey ittifâqê Warşova ke hetê dewletê sosyalistian ra hamê bî viraştin, roja ke Faşizmê Hitleri Polanya yê işgal kerdî bî, na roje seba pawitina haştîye, Roja Haştîye ya Dinya ameye qebûlker-

dene.

Yewîtiya Miletan zî 21ê Êlula 1981ine de ze Roja Haştîye ya Dinya qebûl kerde. Bi yewna watişî reyde, aşma Êlula semedê Dinya yena Megna Aşma Haştîye.

Herbê 2ine yê Dinya sero 56 serrî viyartî labelê Dinya reyna dekewta mîyane yew şerê neweşîye. No şer zî axa Rojhilatê Mîyanî de pêk yeno.

Bi mudaxelekerdena dewletê kapîtalîstan reyde, herema Rojhilatê Mîyanêni de heyâ niha bi se hanzarana însan cuwîyeyê xo vîndî kerdî. Nê hêzê hegemonikî andike kewtê mîyane hesabanê xo êy şenikan ke magdûriyet, talan û qırkerdişan şaran nîveyenê. Heya niha ney şerê 3ine Dinya de bi se hanzarana însan cuwîyeyê xo vînî

kerdê, reyna ande zî însanî birîndar bîyî. Bi mîyonan însan zî cay û wareyê xo terk kerd û koçber bîyî. Trajedîyê herbê 3ine yê Dinya niha ra heme şerê ke dinya de heyâ enka vejîyayê orte vîyarta.

Rojhilatê Mîyanî de rewse bi ney awayîya, labelê rewşa Vakurê Kurdistan û Tirkîye zî naye ra cêr niyo. Bi taybetî 24 Temmuza 2015î ra heyâ na roje, welatê ma biyo zê zindanê akerdeyî.

Faşizmê Dewleta Tirke ende xidar biyo, bê sinor êrisê şaran keno. Welatê ma de êdî heq û huquq waştî, bîyo suco teŵir pil.

Eno sîyesetê Dewleta Tirke xo ra yeno naskerdene. Hewce nîyo ke merdim mînak bido. Rewşa Tirkîya welatê Afrîkaye ke bi diktatorî reyde yena idarekerdene zî

vîyarta. Roje çin ya ke însan bêro tepiştene û roje çin ya ke însan bêro kîstene. Talukeyo tewr pîl eno yo ke tepiştene, kîstene û işkence normal yenê diyiş.

La belê rayna zî werwa nêy şerwazan tekoşînkerdiş wazifeyê merdimayîye yo.

Şer waştî yeno hesabê kamî?

Bê niqaş şer yeno hesabê zaliman û dişmenê şaran. Çimkî mîrdim yan zî sîstemo zalim, semadê dewamkerdina erk û iqfîdarê xo şer, kîstene, talan û qırkerdqene xo rî keno alet. Heya enka na Dinya de heme zalim û diktatorî bi eno metodan reyde hukumdarîya xo domnayê. Coka werva enê şerwazan, Haştî waştî semedê pawitîş rûmetê merdimayîye, ferz! Çimkî yew karê însanî enê şerî mîyan de çinî yo. Şer feqiran hama zî feqir keno, komel bêquwet û bêtaqat verdeno.

Ana haseno ke kam menfeatê cê kura de bîbo, lazim o aye dim şêro. Sistemê hegemonikî, însanî zalim yan zî diktatorî menfeatê ïnan şerî de esto, ê zî şerî reyde menfietanê xo idame kenê. Seba ïnan kam kışyayo, kam bêmay û bêpiy mendo, keyyê kamî rîjîyayo, kam koçber bîyo zaf muhîm nîyo, ïnan rî tena domnayîşê menfeatê ïnan lazim o.

Coka o însano ke rayîrê haştî dim şêro, him verva heme zaliman vejîyeno hem zî rumetê merdimayîye paweno.

Haştî hem semedê min, hem semedê şima pêra rî lazim o!

Tirkîye û qırkerdişê cinîyan

Semra Turan

Tirkîye de hetê dewlet û cameran de şerîko bêhempa serê cinîyan de dest pekerdo û roj bi roje hîna zêdetir berdevam keno. Polîtikayêko taybet her cayê Tirkîye de serê cinîyan de yeno ramitene. Cinî her roja bîne bi destê cameran and sîddet û zîlîm vînenê, yene tacizkerdiş, tecawizkerdiş û kîsti. Ganî derheqê çîyo ke serê ma cinîyan de qewimîyenê, tespîteko net bero kerdî. No welat de çîyo ke serê cinîyan de qewimîyenê name ci qetîlyam nîyo, qırkerdiş cinîyan o. Dewlete polîtikayanê xo de wazena no welat de cinîyan qir bikera.

Eno hewte (Goreyê dayeyanê Platformê Ma Do Cinayetê Cinîyan Bivindarnî) tena aşma tebaxe de 27 cinîyan hetê camêrdan ra ameyî qetîkerdene. Her aşma ke şono qetîkerdiş cinîyan zêdetir beno. No hewte çîyo ke zerê ma de zaf jan kerd ra yewe zî mergê Avûkat Ebru Tîmtîka ke semedê hukmkerdiş edîlî roja 238. ê rojeyê mergî de dînyaya xo bedilnaye bî. Ebru semedê edaletê

kîzî zerrî derbaz kerde. La reyna zî dewlete dayîka Makbule serbest vera nîdana û wazena dayîka Makbulezîndan de bîmîra. Sucê dayîka Makbule tena oyo ke semedê no welatî aşîfî waştî. Labelê dewlete wazena cinîyê ke doza aşîfî û edalet kenî û hemverê camêrdan vejîyenê yew bi yewe qetîl bikera.

Welatê Tirkîye semedê ma cinîyan welatêko asayî nîya. Dewlete bi nê polîtkayanê xo wazena cinîyan rî vaja vengê xo mekerêne û ganî şima bindestê camêrdan bîbe. Labelê cinî çîqas bêrî qetîkerdiş û bîzîyî zîndanan zî

fek têkoşînê xo ra vera nîdanî û semedo ke cinîyan rî mîrasêk vera bîdî têkoşîn damî. Ma semedê na nimune nîşorî zaf dûrî. Qet bêşik no hewte dayîka Makbule û Ebru Tîmtîka semedê pêroyê cinîyanê dînya bîyî nimuneyê.

Ma cinî nîwazanê dayîka Makbule sey Ebru Tîmtîka vindî bikerê. Dayîka Makbule semedê ma pêro kesan bi serrana ke têkoşînê aşîfî dana. Ganî ewro pêroyê cinîyan, şar û heme kesê ke aşîfî, azadî û demokrasîya Tirkîye wazanê, vengê dayîka Makbule bîşnawî û ci zindan ra bivejnî.

Dewey Ma

Cemîl Oğuz

cemilo@diyarname.com

Licey de cirê dewicî jobinan kişenê?

Babî yan zî pîlê keyî desthilatdar o. O ci vaco zey ê beno. Hetê ma kurdan de anekî bî. Temam, dewlete zî zey babî ya, la bi seyan serre, belki bi hezaran serre ma herê dewlete bi away fermî bîbî, la mîyanê cuye de çinî bî. Babî, yan zî pîl kam bî ê ca girotwêne. Vatişê ê derbas bîne. Edalet bi ê hameyne virastî, yan zî bêdedatî bi ê dewam kerdene.

Wexto di hebî tûtan dayne pêro pîlêke (desthilatdar) goşê ïnan girotwê, ê têra kerdene. Yan zî serê ïnan de hêrs bîne û ê ca de têra bîne, yan zî hameyne werê.

Serrî derbas bî, se serreyî derbas bî, dînyâ bedeliyayne, kurdi zî bedeliyayne. Hendî wendey kurdan viraziyay ne, zanay kurdan û dima ra zî rîxistinê kurdan zî viraziyayne. Hendî şarî goş dayne ïnan. Şîklî desthilatdarî bedeliyay bî...

Wexto dem hame serranê 90'ınan kurdan mesela xo mîyanê xo de hel kerdene, nîşîne verê beyray mehke-man, goş nîşayne hakim û sawcîyan.

Verî enî serran semedê çende çiyan dewicî nîşîne mehke-man: Jo tera di mehke-man de kam perey cê bîne eşkayne karê xo hel bikero, yê feqîran zî pere çinêbî, her ïnan zîrâvînayê. Meselaya ziwanî zî bîbî: Ga dewicî ke çawey verê hakim û sawcî de bi tîrkî derdî xo biyaroziwan? Tîrkî nîzanayene, ka go sebikero?

Dimay serranê 90'an ra xeynî enî çî ma vatî, fîkrê kurdan ê kurdîti zî raver şîbî û qeybî a joy zî hendî kurdî nîşîne verê hakim û sawcîyan. Pilê dîwe, rîsipey kamî bî, vatişê kamî derbas bîne bi ïnan meselây hel kerdene. Semedo paştey ïnan de rîxistin zî bîbî, mesela zehf rehet hel bîne.

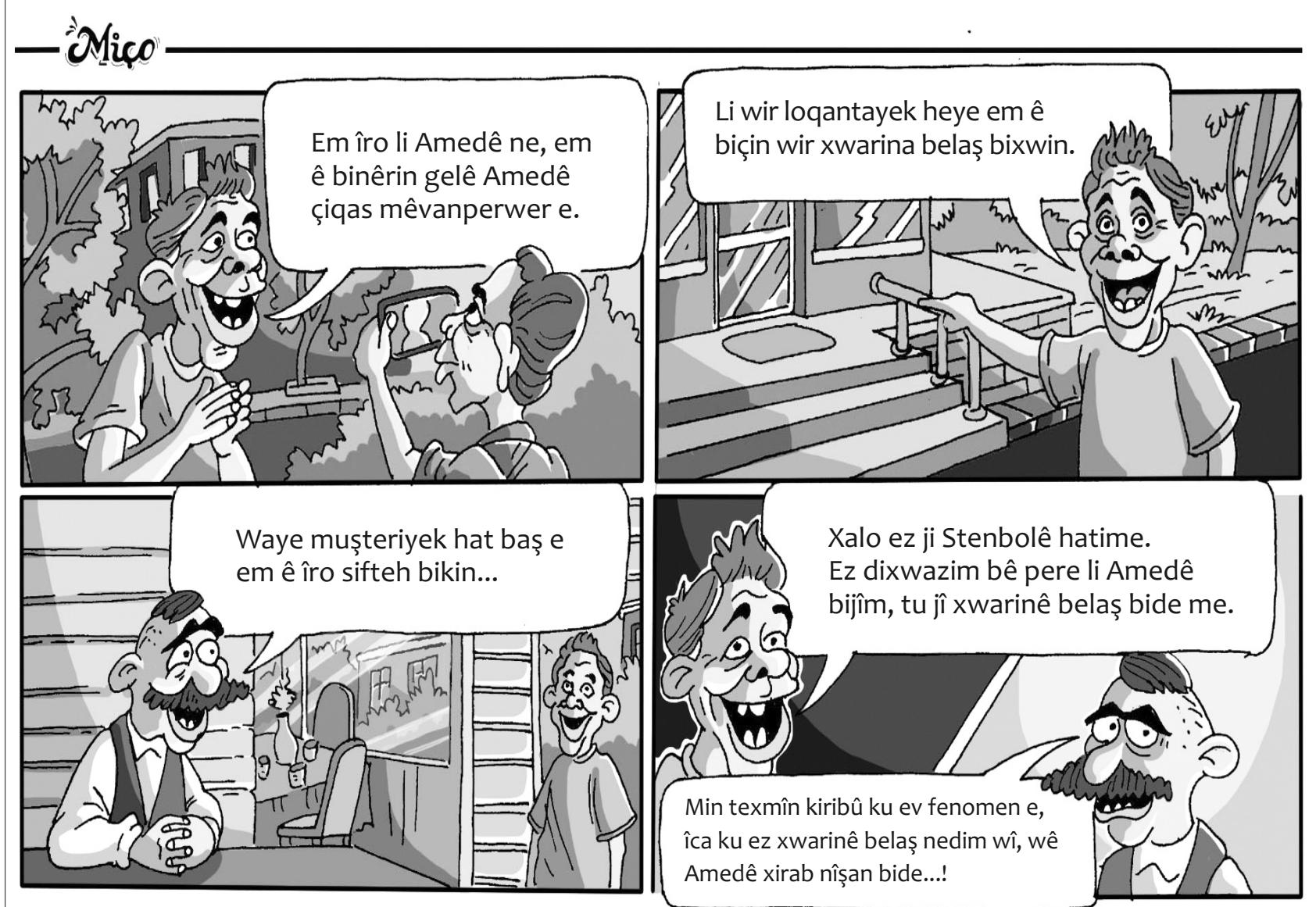
Pers eno yo: Çirê ewro dewicî Licey guleyan vera danê jobînî û jobînî kişenê? Di aşmîke de hem Licey de, hem Erzîrom de kurdan bi guleyan jobînî kîsti? Di wîrdî meselan de nîzdî des tenî merdi.

Gelo ma eşkerê vacê semedo ke desthilatdarî enî cayan de bî sistî loma enî çî benê? Mesela gorey des serî verî ra rewşa parti kurdan HDP/DBP, rewşa şaredarî kurdan qezay û bajaran de ci ya? Gelo ê nîşenê dest berzê ê cayan? Gelo ê cayan de desthilatdarî biya siste loma dewicî jobinan kişenê?

Mesela hetê çiyay ra şina? Go ewro ra pey seyin bo? Dewan de, qezan de, bajaran de go kam edalet virazo? Reyna go dewicî jobinan bikîş? Merdim eşkeno se bikero?

Persî zehfê. La ciwab mi dir çinîyo. Ez tenî fikirêna: Go halê me seyin bo? Licey ke mîyanê qezayanê kurdan de bi name û veng a, Licey ke însanî bi serey ay sond wanenê go seyîne bîba? Siba, di sibay go dewicî reyna gule veradê jobînî û jobînî bikîş?

Erê, bi kîlmî mesela ene wa: Kamco dew, qeza, bajaran de desthilatdarî di destê kamî de bo, ewca gorey a joy ra şîkil gêno. Desthilatdarî (kam beno wa bîbo) beşko edalet virazo însanî go goş bisanê ïnan û jobînî nîkîş, la desthilatdarî çinê bo, edalet zî çinêbo go hema zehf merdimî jobînan bikîşê.

Kewê Redkan

Ber dikanê...

Em hemû qîzên xama ne; kelekela me ye, pirtepirta dilê me ye; her yek ji me di dilê wê de şerek veşartî heye. Îca ne bi xêr, di nav malên me de ne kanî hene, ne ji çemek dikişe. Kanîya herâ nêzîk saetek e. Ew ji her carê dema ku em diçin ser kaniyê, em di ber dikanan re derbas dibin.

Wexta ku em di ber wan dikanan re derbas dibin, hemû xorêt li wan der û doran derdi Kevin ber dikanê. Qûna xwe bi vir de û wê de dibin; porê şehkirî, tuncika sil davêjîn ser eniya xwe û li me dinêrin. Heta ku em bi gavêne biley di ber wan re derbas dibin, xuhdana reş ji li ser rûyê me morî norî dibe.

Dema em digihijin ser kaniyê, edî her yek ji me ji xortek ji wana li ser zimanê xwe digerîne. Qerf û henkan li bejn û bala wan, ew tuncika wan a şehkirî dema ba lê dixe hemû tevilihev dibe, em wana di navbera xwe de dikin nav rêxa çelekan û derdixin.

Em dizanîn ewna ji di navbera xwe de qala me (rind an ji xirab) dikin lê li ser kaniyê kîfa ku em dikin tu kes nake.

Dîsa rojekê ji wan rojan, germa da-wiya havînî ye. Dîsa kirmekîrma dilê me ye; dayikêne ji me re dêrên bedew didirûn, em ji kar hebe ji tunebe ji ji xwe re karêne bêmane derdixin.

Ew roj dîsa em qîz li hev civiyan û çûne ser kaniyê. Dema em di ber dikanan re derbas bûn qet kesek ji wan derneket derve û bala xwe nedane me. Em ji wisa metelmayî cûn ser kaniyê, me ava xwe tijî kir, em derketin ser rê, (di vê navberê de kanîya avê ji dikana wê de ye û di nav newalekê de ye). Dema em di ber dikanê re derbas bûn, yekî ji nav wan xorstan dengê xwe bilind kir û got; keçêcê, tu wê avê ji kî re dibî? Tu ava hemû van kaniyan ji bibî dîsa qirêja li ser pastiye birayê te paqîj nabe!!!

Di pey vê gotinê re te digot qey aveke sar bi ser serê min de rijandin, em hemû ji wisa li cihê xwe matmayî man, gelo ev bê-bexta van gotinan ji kî ji me re dibêje? Hema hemû ji bi bira ne. Ez di cihê xwe de sekinim. Gavêne min pêş de naçin, ew min paş de dibin, ber bi dikanê ve dibin. Almastê nedixwest bi kesekî re devejeniyê bike. Wê got, neç hemû kes wê bi çavêkî nebaş li me binérin. Ez qet guh nadim gotinê Almasta bêdeng. Di bin wê tava ku me diqijiîne de wek pamedorêne nava bostanan soro moro bûme. Ez è cawa van gotinan daqurtînâm û careke din ji qet nikarim di ber wan dikanan re derbas bibim.

Hema min qeyntera li ser milê xwe li wan vêderokên tijî av azad kir, da destê xwe û berê xwe da dikanê. Dema min xwe gi-hand ber dikanê, hemû ji revîyan ketin hundirê dikanê. Her yekî xwe avête ber taldeki eşyayê nav dikanê. Min got, ew kijan kurê kerê me yê gewr bû wisa destê xwe li sîngâ xwe xist û peyv gotin? Bû kirmehîrma wan, naaa, me tiştek negot, gedek li vê derê bû wî yê dev rêx wisa gotinê xerab ji we re gotin. Agir bi serê min ketiye, min qeyntera destê xwe bilind kir û di nav pencera dikanê de danî. Yek ji qulika xwe derket di serê wî de ji yek danî, yê din, yê din, hemû ji di nav toz û dûmanê de man. Min got, careke din, dema yek di van deran re derbas bû weke merivan di cihê xwe de bisekinin. Gotin, me rêxeke mezîn xwar, hûn xwişkê me ne, filan û bêvan. Min got, em ne xwişkên we ne, em cînarê we ne gayê nav golikan... Wexta ku em vegeyîan malê, me ji tirsana qet li dû xwe nenihêrt û bi lez cûn malên xwe. Niha ji dema em di ber dikanê re derbas dibin ew xortana direvin dikevine dikanê, ci kîfa min tê, min dilê xwe rehet kir.

Zarokê jîr

Zarokek her roj diçû bankayê û 100 lire di hesabê xwe de radizand. Memûrekî bankayê haya mudûrê bankayê ji wî zarokî çêkir. Mudûr got heke sibe hat wî bînin ba min. Roja din dîsa zarok hat perê xwe razand, xebatkarê bankayê ew bir ba mudûrê xwe.

Mudûr jê pirsî: Tu her roj van pereyan ji ku tîmî. Zarok got ez bi xelkê re dikevin şert de û ez zora wan dibim û van pereyan bi dest dixim.

Mudûr jê re got ka were bi min re ji bikeve şert de. Zarok got temam, ez dikarim çavê xwe maç bikim. Mudûr got tu nikarî. Zarok got şertê 100 ka-

xetî. Mudûr got temam. Zarok lensa çavê xwe derxisirt maçî kir û dîsa xiste çavê xwe. Mudûr neçar ma 100 kaxiz dayê lê gelekî li zora wî çû. Roja din mudûr li hêviya wî ma ku heyfa xwe jê bistîne. Zarok hat dîsa mudûr pê re ket şertê.

Zarok got vê carê şertê 200 kaxizî û vaye min deh karke-reñ bankayê ji anîne vir ji bo şahidê min û te bin. Mudûr got min qebûl e. Zarok got, derpiyê te sor e. Mudûr ke-niya û got na wele te pê der-nexist. Zarok got na sor e, ka nişanî me bide heke ne sor be ez ê 200 kaxetî bidim te.

Mudûr şalê xwe anî xwarê, zarok 200 kaxet dayê. Mudûr got te dît çawa min zora te bir li şûna 100 kaxizê xwe min 200 ji te stand. Zarok got erê min 200 da te lê min 800 kar kir, ji ber ku min ji van 10 karmendêne te re gotibû ez ê

bihêlim patrohnê we şalê xwe ji xwe bike. Em ketibûn şertê 100 kaxetî îca ka bihesibîne. Min her yek ji karkeren te 100 ji wan bir û 200 da te. Îca Kî li karê ye mudûr beg?

Anonim

XACEPIRS

JI ÇEPÊ BER BI RASTÊ

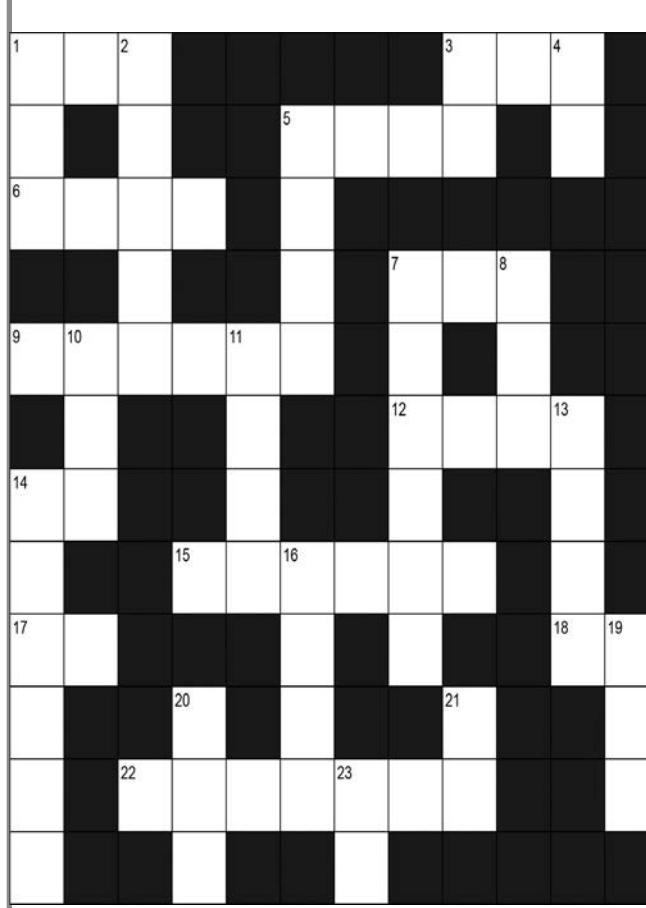
1. Îş, xebat 3. Dem, saet 5. Dengbêjeke kurdên Rojava (Rifetê...)
6. Sewaleke ku navê gemiya çolistanê lê dikan 7. Kok
9. Zelal, vekirî, ne veşartî 12. Henek, qerf 14. Cihê ku genim lê tê hêran
15. Ezman 17. Cînavkek pirjimar
18. Notayeke muzîkê
22. Zilm û zor

JI JOR BER BI JÊR

1. Kar û xebat 2. Têbinî, not, şî-rove 3. Cinavka pîrsaryî 4. Bi derziyê vedibe û cil pê tê dirûtin, her wiha navê nexweşiyekê
5. Gundekî dîrokî yê Mêrdînê
7. Qad 8. Kesê ku çavê wî nabîne
10. Xelet, çewt 11. Govend, sema
13. Sala ku em tê de ne
14. Ji bo spasiya kesen tiştekî baş dikan tê bikaranîn
16. Dahênan, afirandin.
19. Koka kurdan û hin gelên din.
20. Rengek
21. Notayeke muzîkê
23. Xak, erd

Bersîva hefteya borî

S	A	R		D	A	N
I	Ü		E	R	D	Ü
M	A	K	O	V		
E			A	H	E	L
D	T	N	D	A	R	E
R			D			A
D	O		A			R
A		E	R	Z	A	I
R	È		E		Î	
W	D	N			M	R
Î	S	O	Z	D	A	Î
N	Z	R				G

Belkiyê du pirtûkên nû çap kirin

Navenda Nûçeyan

Du pirtûkên helbestan ên nû li pirtûkxaneya kurdi zede bûn. Weşanxaneya Belkiyê pirtûka Rizoyê Xerzî ya Bêyî Pêjna Te û pirtûka Rênas Jîyan Berfwerîn çap kirin.

Pirtûka helbestan Bêyî Pêjna Te berhemâ Rizoyê Xerzî ya sêyemîn e. Pirtûk 96 rûpel e û di pirtûkê de derdora heftê helbest hene lê mirov dikare bêje ku helbesteke ji heftê besan pêk tê, ji ber ku tev bi sernavê Bêyî Te hatine nivîsin. Şewekar Luqman Ehmed jî bi xêzên pirtûk xemîlandiyê.

Pirtûka Xerzî ya ewil bi navê Dema Çavên Te di sala 2001'î de li paytexta Sûriye Şamî derdeikeve û berhemâ wî ya duymîn jî bi navê Dilê Min Ne Dîn e di sala 2011'an de ji weşanxaneya Aramê ya li Amedê der diçe.

Xerzî dide zanîn ku helbesten wî yên pirtûka Bêyî Pêjna Te li ser 'jiyana bêazadî' ne. Her wiha Xerzî spasiya wan kesan dike ku ji

bo pirtûka wî ked dane û wiha dibêje: "Spas ji bo Luqman Ehmed ê wêneyê hundirê pirtûkê xêz kirin, Xefûr Husêñ ê wêneyê bergê çêkir, Felat Niştiman ê redakîsyona pirtûkê kir, nivîskar-helbestvan Rênas Jîyan û weşanxaneya Belkiyê yên pirtûk çap kir û her wiha spas ji bo xwendin û nirxandina beriya weşanê ya mamoste İbrahim Seydo Aydogan..."

Helbestek ji pirtûka Bêyî Pêjna Te: 'Bêyî te
Dilê bavekî ji qidûmketî me
Di bin darbesta keça xwe de
Bê per û bask im
Hestê birayekî dilperitî me
Gîrî di gewriya min de ziwa dibe
Tîlîlya dayikeke kezebşewitî me
Di merasîmîn cangorîyan de
Qêrîna xwişkê me
Di rûyê zordestan de
Ku guhê esmîn diçirîne...'

Berfwerîn

Pirtûka helbestan a Berfwerîn jî pirtûka nivîskar û helbestvan Rênas Jîyan e. Berfwerîn pirtûka Jîyan a helbestan a pêncemîn û ji 8 beş û 20 helbestan pêk tê û 104 rûpel e.

Yek ji helbesten pirtûka Berfwerînê:
'bi devkî hirç
û bi eşîrtiya dilbipirç
yekîti ne pêkan e, bavê derewan e
werîn em bibin "kurd"
wê çaxê wê kes nikaribe li ber me bêje "kirt"
di vê seqema bindestiyê de
em pif kefa destê hev bikin,
keldümâna devê xwe tevlihev bikin
werîn em bibin behr
wê çaxê wê bixiniqin di nav ava me de
hemû dijmin û ziqûm û jeher...'

Rênas Jîyan tevî pirtûka helbestan Berwînê 13 pirtûkên din jî li pirtûkxaneya kurdi zede kirine. Heta niha pirtûkên Jîyan nivîsîne ev in: Mexzena Xwînê (helbest), Janya (helbest), Dîn û Shin (helbest), Diêsiya (helbest), Çirûskîzm (teorî-felsefe), Stranê Sor Nivîstê Mor (roman), Spîtama (roman), Bacanê Pelçîqi (roman), Ji Şevê Re (cerîbin), Bîna Petêxan Ji Hêşîrên Min Tê (kurteşîrok), Ponîjîn (cerîbin), Di Tuwaletê De (şano), Wêjeya Kurmançî Pêñûsîn Çardederb (analiz).

Helbestez û xwînerên kurdi dikarin pirtûkan li pirtûkxaneyên kurdi peyda bikin.

Guherîna bi demê re!

Rohat Kurêşî

Di dîrokê de, dem û dewran, sal û zeman bûye mijar ji dengbêj, çîrokbej, rewşenbir, ronakbîr û wêjehavan re. Civata geriyayî yan li ber agirê tifikê yan jî li ber çira û lembaya don û gazê guhdariya gotina ji devê kesê ku dipeyiye kiriye. Hebe pirs û nebe jî fêm hebûye bi erêkirinê re ku ser diheje. Rêzgirtin û hurmet ji hev re hebûye. Mezin mezinbûna xwe, zarok jî zarokbûna xwe zanibûye. Hevdü guhdarîkirin û hempežkirin hebûye. Ci pirs û girêk hebin jî ji nav hev hatine derxistin û zelalkirin. Ol û dîrok, wêje, felsefe, erdnîgarî, destan û mîtolojî hatine vegotin û nîqaşkirin. Zanîn hatine parvekirin û kêmâsi hatine derbaskirin. Di şevê tarî de li ber şewqa zîlûli jiyana mirovî û civakî bi wate bûye.

Niha dem û dewran, sal û zeman guherîye. Edî li şûna şewqa zîlûli ceyran şevê tarî ronî dike. Dengbêjî ket qaset û CD'an, deng û qırık guherî, şekl û şemal guherî. Kesî nema li çîrokbejan guhdarî kir. Rewşenbir û ronakbîr tirsonek bûn, wêjehan ji civak û civatê qut bûn. Pirs bê bersiv man, girêk kor bûn. Ol û bawerî, dîrok, wêje, felsefe, erdnîgarî, destan û mîtolojî nehatin nîqaşkirin. Civakbûn û nirxên civakê li paş man. Mezin mezinbûna xwe, zarok jî zarokbûna xwe edî nema dizanin. Guhdarîkirin û hempežkirin edî nema; rêzgirtin û hurmet nema. Zanebûn nayê parvekirin û kêmâsi nayê derbaskirin. Edî di nav rojê de jî jiyana mirov û civakê tarî û bê wate dibe.

Bêguman divê ji amûrên ku jiyânî rihet û hêsan dikin mirov sûdê werbigire lê belê ji esl û feslê xwe dernekeve. Dibe ku teknîk û teknolojî bi pêş ketibe lê divê mirov ji çand û pêşeroja xwe haydar be. Bêcandyâ mirovekî ê bêsesliya wî/ê ye. Bêeslibûn bênetewebûn e. Kesênl esl û feslê xwe nizanibin, nikarin bijîn. Em bala xwe bidinê ji şevbûhêrkan em hatine ku derê. Yan em li kafe û kafeteryayan dema xwe pûç dikin an jî di desten me de telefonek ji derveyî eleqeyê li tevahîya cihanê digerin. Ci xêr û xêrata vê ji mirov û civakbûn re heye? Ez bawer im ji xêr û xêrata wêdetir em li dû bêxêrî û xerabiyekî ne! Em bêxêrî û xerabiyê bi çand, civak û hebûna xwe re dikin.

A pêwîst ew e ku mirov li xwe û sedemên hebûna xwe bifikire. Fikirîneke rasteqinî dê kes ber bi dahûrandineke çareseriyê ve bibe.

Dibe ku dem û dewran, sal û zeman biguhere lê divê nirxên mirov û civakî bêñ parastin. Tişa ku civakbûn ava dike ew nirxên hevpar ên mirovahîye ne. Heke mirov bê nirx bimîne, wê demê çand û civakbûn li holê namîne. Nebûna civakbûn jî nebûna mirovî ye.

"Feyza me weke Nil e lê em Dîcle û Ferat in"

Seyidxan Anter

Pesinêñ Mezopotamyayê pirin. Li gorî saloxan, Mezopotamyâ dergûş (landîk) a şaristanîyê ye. Berya her warî, li bakur û başûrê Mezopotamyayê li gund û bajar li peravê rûbareñ Tigris û Feratê ji alîye hûrî-mîtanî, sumerî, akadî elemî û yên din ve gund û bajar ava bûne, çandinî û xwedîkirina pez li vir dest pê kiriye; teknîk, matematîk û zanist li vir bi pêş kitiye.

Du sembolêñ mirovatiyê yên giranbuha alfabe (piktogram û ideogram ên dema sumeran) û çerxe (teker, dolab) li Mezopotamyayê nuve bûne.

Beşek mezin ji Mezopotamyayê Kurdistan e. Ji ber dewlemdî, spehibûna xwe û her du kezîyêñ xwe yên hunandî, rûbareñ Tigris û Ferat, pesnê Kurdistanê wek "Cenneta Bakî"ango aden an jî buhuşt, dane.

Di nav her du çeman de û li peravê wan, ji roja roj ve, mirovahîye cî dîfîye. Ji etsimolojîya navan bigire heta bi tabletêñ sumeran; ji tofana Nûh heta bi nivîsîn di pirtûkêñ pîroz de; ji mîtolojîyê heta bi wêje û folklorâ iro; ji serçavî heta dawîya Tigris û Feratî, li her

du rûbaran ci cure masî û ajal peyde dibin; ji bazirganiya bi kelekan heta bi zebeşen Amedê û bendavîn hatine avekirin... ci hatîye serê Kurdistanê, ji bo me gelekan ne diyar in.

Kambaxîya dolemendîyê serax û binax, zanyarî, hismendîya dîrokî, wêje, ekolojiya Kurdistanê ji alîye dagirkeran ve ne karekî nûye. Dagirker û pergala wan kapitalizm a iro, ev wêrânî roj bi roj pît û zêdetir dibe. Dê buhuşt li me bikin dojeh!

Vê dema dawî hin rewşenbir li hember wê kambaxê radiwestin û bi kêmâni me û nemaze nifşen nûnihayî û xalê de hişyar dikin; kedeck pêwîst, karekî zext û barekî giran. Yek ji van mamostê me Amed Tigris e. Wî vê carê her du rûbarêñ, her du "şahdamarêñ" Kurdistan û Mezopotamyayê ji xwe re kiriye mijar. Bi çavkanî û belgeyêñ dewlemdî, weşanxana APEC'ê, berhemâ Amed Tigris "Dîcle û Ferat" çap kiriye.

Kurdistan û rûbarêñ Kurdistanê bûne hoyâ gengeşîyê nav dewlestan, an jî mîna ku Amed Tigris di bêje: "Dîcle û Ferat jî du çemêñ tixûbdîr in. Her du jî ji Tirkîyeyê derbasî Suriyeyê û ji wir jî derbasî nav tixûbî Iraqê dibin. Bi çêkirina

bendavîn li ser Dîcle û Feratî re her ku diçê sal bi sal di nav van her sê dewletan de geneşî û nexweşîyê li ser avê bêtir û tûjtir dibin. Her sê jî weke wawikan ku li ser lêş bi hev kevin, li ser ax, av û petrola me li hev nakin."

Amed Tigris xebatek ansiklopedîk kirîye. Ev berhem hêja ye di her malê de be, nemaze di malên ku gedê wan diçin dibistanan de, hebe. Her wiha ji bo dibistanan - dibistanan bi perwerda kurdî û zarokêñ kurd zimanê dê li derveyî welat dixwînînre, xezîneyek zanyarî û nasîkirîn ye. Li vir erkek tê serriya me ku; pedagog, zimanzan û nivîskar û weşangerên bi wêjeya kurdî re mijûl in, dest bidin hev da ku ji bo "Dîcle û Ferat" kitebeke kar (arbetbok) saz bikin.

Li vir û li wir hin şasîyêñ ziman peyde dibin. Lewra diyar e ku mamostê me Amed Tigris ev berhem bi kîf û heskîrinek berz nivîsiye ku mirov bi xwe re bi rûbarêñ Tigris û Feratî re cûş dike. Li nav û peravêñ Tigris û Ferat

çi heye, ci hebûye, ci bûye û ci dibe? Bersiva pîrsen ci, çawa, kengî û çima dide. Ica ger hinek rabin, bi tecrûbe, zanyarî û çavkanîyên xwe vî karê berfirehtir bikin dê kurd li ser Tigris û Feratî bibin xwedî ansiklopedîyek dolemend û ji nû ve dolemendîyêñ xwe ji talanan rizgar bikin.

Hêja ye tu vê berhemê peyda bikî û bixwînî.

Nebêje te negot ha..!

Embara bokêñ kurdan; Kela Rebetê

Keşîya Alalû

Agît Yazar

Dîroka kurdan, nola mozaîkeke niwaze ye lê mixabîn ev mozaîqa rengîn û ew çend jî dewlemend, ji hêla destên bêyom ve ji hev hatiye belawelakirin. Werin em kabikên kevirê mozaîqê yek bi yek li cihê wê dînin û sûretê mozaîqa xwe durist bikin.

Di dîroka miletê kurd a qedim de, Şahînsahîya Mîtanî xwedîyê şopeke kûr û ew çend jî eyan e. Nâvenda vê şahînsahîya pêşîyên me Mîtanîyan, sêkuçukîya Amed, Mêrdîn û Rihayê ye. Pişti dîroka Şahînsahîya Mîtanîyan a 3 hezar heftsed sal berîya niha, di heman sêkuçukîya van her sê bajarêne me yê qedim de, eşreke bi navê Metînî heye. Ev eşîr bi navê xwe û bi rewşa xwe ya li ser heman axê, e'detî nola Şahînsahîya Mîtanîyeke piçûcîk temsîl dike.

Bê çawa eşîra Goyîyan, wekî paşhatîya pêşîyên me yê Gotî/Gûtiye, bê çawa eşîra Xalta wekî paşhatîya pêşîyên me yê Xaltî-Ûrartû ye, eşîra Metîna jî paşhatîya pêşîyên me yê Mîtanî ye. Û navenda vê eşîr jî gundê Dêra Metînayê ye. Em jî wekî ekîba Dîroka Veşartî, ji Dêra Metînayê dikevin rê û berê xwe didin Kela Rebetê, embara pêlewan û bokêñ Kurdan.

Em ji girê Dêra Metînayê difitîlin, di nav gundê Kevirşînê re derbas didibin. Par van çaxan li vî gundî, mozaîqen hezar û 500 sal berê, yê aydê Bîzansiyen hatibû dîtin. Qismekê wan mozaîqan, ên ji ber niştecihê gundê Kevirşînê filiti-bûn, niha li muzexaneya Mêrdînê tê pêşandan.

Ger ez hevokek din der barê vî gundî de bibêjim, ew ê kirinê wan yek bi yek werin bîra min û ez ê xwe ranegirim. Hingê edî ne ev rûpel bi tenê, tevahiya rûpelên rojnameya Xwebûnê jî têrê nake. Lewra ji jînê vî gundî bigire heta kal û pîran, tevdeken wan qirdikên xwedê ne. Ango her yek ji wan dikare qûşê li stand-upên profesyonel biqetîne.

Hasilkelam em di ser gundê Tirbamamo, Buxur, Kumtere û Sêvînatê re derbasî gundê Rebetê, ango Kela Rebetê dibin.

Heta niha em di ser navçeya Çinar, Şemrex û Dêrika Çiyayê Mazî re derbas bûne û ev gundên navêwan hatine bilêvkirin, tevdeken wan yêşîra Metînayê ne.

Gundê Buxurê, 27 km li bakûr-rojavayê Dêrikê dikeve. Li vî gundi, aveke ku jê re dibêjin "den-giza buxurê" heye. Ji şikefteke dêwasa dizê û kûrahiya wê bêbinî ye. Dîsa di navbera gundê Buxurê û Kumterê re, lûleyên petrola Ker-kük-Yûmûrtalixa Ceyhanê derbas dibin.

Derketina ser Kela Rebetê

Ro li ber ava ye û erebe derna-keve heta ser Kela Rebetê. Camê-rek trextora xwe ji nav kar derdixîne û dide me lê mixabin ew jî heta derekê dikare bimeše. Em malavatiya wî dikin û em li lingên xwe siwar dibin. Em dibêjin de lin-gon bi qurban û em bi berpalê ve radipelikin. Bila gotin di navbera me de nemîne, heçî ez im, ez i sed û çar kîlo giran im. Loma jî lingên min ên reben, bi halanekê duda nayê xapandin.

Heta em derdikevin li ser Kela Rebetê, zimanê min nola zimanê ta-zîyê seydê, ji devê min radikişe. Di ser qereza tîbûna me re, bendava Sêvînatê, li jêra me zelal zelal pêl vedide.

Çawa em derdikevin ser bilindîya kelê, em li kolek keriyê bizin-reşan rast tê. Keriyê pêz, nola heba tizbiya jihev-belavbûyi, her yek li derekê jî xwe re bi nazikî diçêre. Çaxa şivanê pêz çav li me dikeve, ew jî xwe ji jor de berdide, tê ba me. Di destê şîvîn de pirtûk heyen. Pişti rojbixêrekê, ez kîfxwesiya xwe ji şîvîn re tînim. Pirtûka di destê wî de a feylozofê gewre Arthur Schopenhauer a bi navê Metafizika Eşqî ye. Şivanekî ku pir-tûka feylozofekî dixwîne, min metelmayî dihîle û ew çend jî min ji xwe re heyran dihîle.

Edî roj, nola sêniyeke zêrînî li pist çiyayê Qerejdaxê difitile. Pezê şîvîn ber bi gund ve dilezîne.

Lewra wextê dotina wan derbas dibe. Şivanê min û we jî berê xwe dide gundê Rebetê û ji me re mala xwe destnîsan dike, dibêje "aaaaa wa mala hanê mala min e û li ser devê riya we ye. Niha ez diçim, ez ê li benda we bim."

Heta em xwe ji Kela Rebetê ber-didin nav gund, dinya tarî dibe; edî gur û rovî ji hev nayê kifşikirin. Şîvanê me yê kurmîkê xwendînê, bi sûrahîyeke dewê cemidî derdikeve pêşîya me. Bi sivikî bîna kîzîri ji dew tê. Bîna dewê yadê tê bîra min; tahma dêw, bi dilê min e û ji hejmard de ketibû ka min çend qedeh dew vêxwariye. E'detî em di ser dewê xwe yê nola qşayê çemidî de qarixî bûn. Dengek heşeweşekê ji hundurê hewşê tê. Tu nabêjî kûcîk malê

bêhna me xerîban hilanîye û ca-mêro xwe li me radikişine. Em wer fam dikin kûcîk pir no ye. Xwe çawa bigîhîne me, ew ê me ji hev zivalzîvalî bike. Hemû endamên malê bi hêrs, bi kûcîk re dixeyidin. Tevdek bi hev re dibêjin: "Dûman! Dûman! Dûman!..." Dûmanê min û we, ango kûcîk qîlçixşîn û di rengê dû de, bi zorkê aş dibe. (di vê navberê de ez qala reva me ya hundurê erekî nekim, da ku hûn xwînerên hêja bi me nizanibin ka em çiqasî tîrsonek in)

Mîr Sêvdîn ê Kela Rebetê

Ji roja min romana Osman Ozçelik a bi navê "Sêvdîn Mîrê Kela Rebetê" xwendibû û vir ve, min digot ka xwedo ha xwedo ez ê çi çax biçim serdana vê kelê. Birêz Osman Ozçelik, hîmî romanê li ser pêwendîya di navbera Selhedînê Eyûbî û mîrîn kurdan de ava kiriye.

Li welatê jêr, li derdora Heleb, Şam û Qahîreya Misrê, serfermandar Şérko û birazîyê xwe Selhedînê Eyûbî di nav têkîşîneke bê eman de bûne. Li ba van pêlewanan, kûpê ôqîl Mele Isa Begê Hekarî jî hebûye, fermandarî û serşêwîrmendî ji wan re kiriye. Wer tê famkirin, Mele Isa Begê Hekarî, di serkeftina Şérko û birazîyê wî Selhedînê Eyûbî de, xwedî risteke geleki mezin bûye. Heta dikare were gotin, heke Mele Isa Begê Hekarî nebûya, dibe ku Selhedînê Eyûbî ji nebûya.

Ü Hemê Şero jî hebûye. Ev mîrê Kela Rebetê, bavê mîr Sêvdîn, destbirakê M. Isa Begê Hekarî bûye. Di wexta xwe de wî jî mil daye milê M. Isa Begê Hekarî û fermandariya Şérko yê apê Selhedînê Eyûbî ki-riye.

Pişti wextekê, Şérko yê apê Selhedînê Eyûbî û mîr Hemê Şero diçin li ber dilovaniya xwedê. Edî Selhedînê Eyûbî dikeve dewsa apê xwe Şérko û Mîrê Kela Rebetê, mîr

İmera Basın Adına İmtiyaz Sahibi:

Kadri Esen

Yönetim Yeri: Kooperatif Mah. Gevran Cad.

Akkoyunu No: 5/13

Sorumlu Yazıları Müdürü:

Yenisehir / Diyarbakır

İdris Gürmez

Eyyubi Mah. Turgut Özal Bulvarı, Batıkent Yapı

Yayın Danışma Kurulu:

Koop. A/4 Blok Altı Bağlar / Diyarbakır

Abdulla Peşew

Yayın Türü: Haftalık Yayıgın Sürelî

Her nivîskar ji nivîsa

xwe berpîrsîyar e.

Ji bo abonetiyê

Tel: 0 (541) 806 84 85

lêñ kûr hene. Li hêla bakur û başûr jî, xendekê fire û kûr, ji tahtê hâtine kolandin tê dîtin. Çar heb lû-leyen raçavandin li her çar qozîyên kelê hatine çêkirin. Bi dehan sarinc û her wiha embarênen avê û yên zexîreyê di nav kelê de hatine çêkirin. Li hînek deveran, gorêñ bîrdariyê, yên di tahtî de hâtine kolandin, li ber çavan dikevin. Ji van tîrbîn bîrdariyê diyar dibe ku dîroka vê kelê xwe dispêre dîroke ke geleki kevn.

Li hêla rojavayê kelê, rulyefê şerêkî şîpya heye. Berê wî li hêla berriya xezalan e. Li pêşîya şer, berqefekê bi destan hatiye terrişandin tê dîtin û diyar e ew berqef, yan ji bo rulyefekê yan jî bo kitabeyek hatiye amadekirin lê tiştek li ser naxuyê. Dibe ku di nav dema-joyê de, tişta li ser hatiye niqiran-din, herîf be û jê çûbe. Dîsa avâhiyeke bi kemer heye, jê re tê gotin, avâhiya heft derî.

Li hêla bakûr-rojavayê kelê, şikeftek bi navê şikefta qîza qrêl heye. Ji bîli vê şikeftê du şikeftên din ên bi navê şikefta Mihemedê Gewrê û şikefta Hecî Çeçan hene. Her şikeftek, serpêhatiyeke wê heye. Nola negotî, bila zimanek tê-keta devê wan û wan bixwe serpê-hatiye xwe bigota.

Li jêra kelê, li hêla başûr-rojhi-latê kelê, kevirekî mezin û ql heye. Dîyar e ku ev kevirê dengê ye. Ango yê dahn hêrandin, çiltük/birincî-spîkirin û zeytûn-ec-qandin ye. Li newala rojhîlatê kelê du kanîyên bi navê kaniya Kimdaw û kaniya Zelix, ber bi gundê Fitnê diherikin. Li hêla rojava jî du kanî yên bi navê Şurruka Rebetê û kaniya Dêrwin hene. Şurruka Rebetê, ji bin kelê diherike û xwe berdiye ser gundê Rebetê, kaniya Dêrwin jî ber bi gundê Tahlbeşê ve diherike.

Kela Rebetê, 15 km bi riya erebê û bi fira çûkê jî 7-8 km dikeve bakûr-rojavayê Dêrikê.

